

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

2 JUNI 1961

Vrijmoedigheid bij Jezus' wederkomst¹⁾

En nu, kinderkens, blijft in Hem, opdat wij, als Hij zal geopenbaard worden, vrijmoedigheid hebben en voor Hem niet beschaamd staan bij Zijn komst. 1 Johannes 2 : 28.

De wederkomst van Jezus van Nazareth in onze wereld is van ontzaglijke betekenis. Dat kan reeds blijken uit het feit, dat de apostel Johannes in zijn eerste brief hierover eenvoudig spreekt als over Jezus komst. — Nu gaan onze gedachten bij deze uitdrukking meestal uit naar het bekende gebeuren in Bethlehems stal. Jezus geboorte, eeuwen geleden, in Palestina, rekenen wij veelal als zijn beslissend komen in de wereld. En zo doet het ons altijd wat vreemd aan, als Jezus terugkeer, eenvoudig zijn komst kan worden genoemd. Waarom geschiedt dit toch?

Dan moeten we bedenken, dat het in het komen en wederkomen van Jezus altijd om hem gaat als de Christus. Zo ook alleen spreekt Johannes over hem. Want naar het getuigenis van deze apostel is in Jezus maar niet een mens onder velen in de wereld verschenen, maar de man, die Gods orde hier brengt. In hem kwam één, die als mens het Godsrijk op aarde gaat stichten. Die daartoe vol van de Heilige, Goddelijke Geest was. Uitgerust met de krachten van de hemel. Ja, die van eeuwigheid de Zoon van God is. — Daarin ligt voor Johannes, ja voor alle apostelen, de uitzonderlijke betekenis van de mens Jezus van Nazareth. Daarin ligt ook de zin van zijn eerste en tweede komst.

Wat toch is het geval? Van een man, die in de wereld komt om het Godsrijk te ver tegenwoordigen en te brengen, mag men verwachten, dat hij bij zichzelf Goddelijke glorie en majesteit zal laten zien. Maar van dat alles was weinig te aanschouwen geweest, toen Jezus in Palestina rondtrok. Ongetwijfeld verrichtte hij grote wonderen als opzienbarende daden. Maar zijn levenseinde was een kruis! En wie aan een kruis als een van God vervloekte sterft kan toch niet de oprichter van een Godsrijk op aarde zijn. Zulk één bewijst daarmee veeleer niet van God gezonden te zijn.

Johannes, die vroeger ook met dit probleem van Jezus historische levensgang geworsteld heeft, heeft er echter inzicht in gekregen, dat Jezus uiterlijk oneervolle levensweg, toch niet de ontkenning van zijn Christus-zijn inhoudt. Neen, veeleer dat deze levensweg van Jezus zijn Christus-zijn bevestigd.

Jezus heeft zijn Goddelijke macht, zijn hemelse glorie eerst verborgen in zijn wandeling over de aarde. Om zo solidair te kunnen afdalen in de allerdiepste noden van ons menselijk bestaan, tot zelfs in de vloekdood van het kruis toe. Om zo van uit de diepten van ons ellendig leven zijn Goddelijke overmacht te tonen. Eerst waar onze levensnood haar uitersten bereikt, heeft Jezus zijn Goddelijke majesteit bewezen. Opdat hij als redder krachtvol zichtbaar zou worden, niet maar aan de oppervlakte van onze ellende, doch bij de wortel en de totaliteit ervan. In Godverlatenheid bewees hij zijn Goddelijkheid, door daar weer uit op te komen. In vloekdood bewees hij zijn Christus-zijn, door daar weer uit op te staan. En zo bewees hij Gods Zoon te zijn, bekleed met een kracht tot oprichting van het Godsrijk tot in de ondoordringelijke diepten van onze wereldnood toe.

Nu weet Johannes, dat het slechts aan enkelen te beurt is gevallen om dit te aan-

schouwen. Te aanschouwen deze openbaarwording bij Jezus van zijn Christusglorie. Alleen **uitverkoren** apostelen hebben Jezus in zijn kracht tot opstanding uit de doden aanschouwd. Doordat zij hem als levende, nadat hij als gekruisigde begraven was, weer hebben ontmoet. Maar voorts hebben ook deze uitverkoren getuigen **niet** gezien, hoe deze Goddelijke macht van Jezus tot een universele heilsmacht is geworden voor de ganse wereld. Zij hebben niet gezien, tot welke Goddelijke glorieuitstraling Jezus gerechtigd is geworden bij zijn hemelvaart. Dat is zelfs voor de apostelen verborgen gebleven. Al weten ze daar wel van. Dat Jezus, na eerst zijn goddelijke macht verborgen te hebben om tot de diepste noden der wereld af te dalen, **thans** het recht en de bevoegdheid heeft gekregen om zijn Godsmacht **voluit** te laten schitteren. Te laten schitteren tot overwinning van de verdervende machten over de ganse wereld in de oprichting van het Godsrijk. Een Godsrijk, dat tot in de wortel van onze verziekte wereld dan genezing biedt. Omdat Jezus eerst tot op de bodem van de wereldnood is afgedaald.

En zo gaan we er iets van verstaan, van welke ontzaglijke betekenis voor Johannes, ja voor de gehele Bijbel Jezus wederkomst is. Want deze brengt Jezus eerste komst tot voltooiing. Bij de terugkeer van de Heiland wordt nu universeel zichtbaar wat bij Jezus eerste komst verborgen aanwezig was. Want zonder Jezus terugkeer wordt zijn aanvankelijk komen via Bethlehems stal en over Golgotha zonder enige betekenis. Dan zou Jezus alleen zichzelf uit de nood hebben gered en tot heerlijkheid hebben opgevoerd. Terwijl wij in onze ellende bleven. Want als wij het alleen met Jezus eerste komst moeten doen, dan zijn wij **nog** in nood. Omdat schijnbaar alles wat Jezus toen deed, alleen betekenis had voor hemzelf.

Maar Gode zij dank, Jezus is nooit gekomen voor **zichzelf**. Zijn levensweg op aarde door water en bloed, door doop en kruisiging heen tot overwinning was op **ons** gerichte daad. Richtte hij zichzelf in de Goddelijke kracht van de Heilige Geest op uit de diepste nood van de wereld, dit alles deed Hij voor ons. In zichzelf vocht hij heen naar de glorie en aan zichzelf bewees Hij zijn heerlijkheid, doch voor de zijnen.

En daarom **moet** Jezus wederkomen. Om nu in zijn heerlijkheid en macht openbaar te worden voor aller oog. Jezus terugkeer is niet anders dan het noodzakelijk verlengstuk van zijn eerste komst. Deze tweeërlei komst is één! Want in de terugkeer van Jezus wordt nu op overweldigende goddelijke wijze door Hem bezit genomen van deze wereld. De wereld, die dan overmachtig uit onpeilbare diepten van ellenden en duisternis overgezet wordt in het licht en de heerlijkheid van Gods orde. Van het Koninkrijk der hemelen. Dan is er de tijd van de wederoprichting aller dingen met openbaar Goddelijk geweld.

Een geweld, dat nu nog nooit gezien is. Waarvan alleen de kracht zichtbaar bewezen is in de aanschouwde opgestane Jezus. Maar dat voorts als een geheime, verborgen glorie wordt ingewacht. Want van Jezus is alleen zijn kruis en opstanding openbaar. Maar zijn Goddelijke kracht die hem juist daartoe bracht is nog verborgen. Die onthult zich straks eerst tot zaligheid voor ons bij zijn tweede komst.

En nu komt het er op aan, dat wij naar

UIT DE INHOUD:

Vrijmoedigheid bij Jezus' wederkomst	B. J. F. S.
Spanningen in de Kerk (XIX)	C. V.
Eenheid (V)	H. J. J.
In Godes vrees te leven (I)	C. V.
Wethouder Jansen gaat met pensioen	J. W.
Boekbespreking	M. R. v. d. B.
Persschouw	C. V.
Kerknieuws	

deze komst van Jezus met vrijmoedigheid heenleven. Dat wij zonder angst en verschrikken deze onthulling van Jezus in zijn heerlijkheid kunnen meemaken. — Dat is niet vanzelfsprekend. Juist omdat wij niets van de hoedanigheid dezer heerlijkheid weten. Omdat het al ons denken, al ons aanvoelen, ja al onze eigen aardse glorievolle scheppingen eeuwig te boven gaat. Hier is het volstrekt geheimzinnige. En dat ons daarom met angst en vrees kan slaan voor Jezus wederkomst.

En toch vraagt Johannes om vrijmoedigheid. Om een uitdrijven van alle vrees met het oog op de ure van Jezus geopenbaard worden. Ja om een niet **beschaamd** staan bij zijn komst. — En dat wil zeggen, dat Jezus komst niet tegen onze verwachtingen zal zijn, maar aan onze verwachtingen zal beantwoorden. Want beschaamd staat ieder tegenover een gebeurtenis, die niet verwacht werd.

Dat is echter wel iets anders dan **verrast** staan tegenover een bepaald gebeuren. Want **verrast** kan men staan tegenover een gebeurtenis, die wel met vrijmoedigheid werd verwacht, maar alle verwachtingen overtreft. Maar **beschaamd** staat men tegenover een geschieden, waarop eenvoudig niet meer gerekend werd.

En zo vraagt nu Johannes, dat wij allen in een vrijmoedigheid, die **wel** voor verrassing openstaat, maar die **niet** met vrees vermengd is, de openbaarwording van Jezus als de Christus der glorie zullen inwachten. En dus zeker niet hem **niet** verwachten. Waardoor Jezus komst een beschaming voor ons wordt, en niet als blijmakende verrassing wordt ervaren, maar als dodelijke ontzetting. Omdat er **niet** en zeker niet **zó** op gerekend werd.

En nu is de troost, dat Johannes ons ook de weg wijst om tot deze vrijmoedigheid te komen. En dit uitzien zonder vrees, maar wel in spanningsvolle verwachting te bezitten. Hij geeft daarvoor maar één middel aan: Het is het **blijven in Jezus**.

Maar wat is concreet dit: „blijven in Hem”? Is dat een geforceerd pogen om in de geest Jezus in zijn glorie ons voor te stellen? Is dat een geestelijk trachten te veroveren van het beeld van Jezus bij zijn terugkeer in heerlijkheid? Opdat wij straks toch niet helemaal geestelijk geschokt overvallen worden, als Jezus verschijnt!

O neen! Blijven in Jezus, dat kan al naar de formulering hier niet een **voor het eerst** inleven worden in een onbekend, verborgen Jezusbeeld. Blijven in Jezus wil zeggen: vasthouden aan het reeds bekendgemaakte Jezusbeeld. Het is de geestelijke gemeenschap vasthouden aan Jezus zoals Hij in de Evangelien naar zijn levensweg door bloed en water, door doop en kruisiging openbaar ge-

¹⁾ Toespraak gehouden voor de radio in de „Morgendienst” van de N.C.R.V. op donderdag 2 maart 1961.

predikt wordt. Voor Johannes kunnen we alleen maar Jezus in zijn geheime Goddelijke glorie vrijmoedig inwachten, als we ons ten-volle met het **openbare** beeld van Jezus in zijn ontluistering en vernedering laten verzadigen. Onze aandacht moet niet op het nog verborgene van Jezus gericht zijn, maar juist op het publiekge maakte. Alleen wie zich in het geloof aan Jezus bindt als de bekendgemaakte gekruisigde, opgestane en ten hemelgevoeren Christus, die zal langs deze weg zonder vrees Jezus in heerlijkheid tegemoet gaan.

Dit kan ons wonderlijk voorkomen. Want onze aandacht wordt dan vooral gevangen gehouden in wat de uiterste tegenstelling is van Jezus glorievol verschijnen. Als we nu steeds vooral Jezus als gekruisigde en zo als opgestane voor de aandacht moeten hebben, hoe zal dan zijn verschijnen in Goddelijke overmacht ons **straks** niet hevig moeten schokken? Zijn wij dan niet als iemand, die zich steeds dieper in de duisternis waagt en plotseling door een groot licht wordt getroffen. Met het gevolg dat hij verblind wordt. Omdat hij het licht langs de weg der duisternis zocht.

Toch niet. Want we moeten hier wat bij zeggen. Dit blijven in Jezus, naar zijn bekend zijn uit het Evangelie, is maar niet een theoretisch orthodox vasthouden van de Evangeliewaarheid omtrent Jezus. Het blijven in Jezus kan ook omschreven worden als **een leven uit Jezus**. Het is een praktisch navolgen van Jezus door zijn kracht. Het is achter Hem ook zelf de weg van vernedering in ontluistering aflopen, tot eventueel in de donkerste noodsituaties van onze wereld. Het is zelf gaan leven uit de eeuwige Goddelijke liefde van Jezus, die Hem er toe bracht niet eerder zijn Goddelijke glorie te openbaren, dan nadat Hij was gaan staan **naast**, ja **onder** het meest ellendige schepsel van onze wereld. Blijven in Jezus, dat is achter Hem aan ook zelf zijn kruis op zich nemen, uit liefde voor het verlorene. Het is zich zonder uiterlijke gloriemanifestatie neerbuigen **tot** en neerzinken **naast** ja **onder** onze aardse broeder in nood en ons hart voor hem in zijn ellende niet toesluiten.

En als wij zó in Jezus blijven, als wij zó achter Jezus aan ook op Golgotha komen, als zó Jezus kruislijden in ons gestalte krijgt uit geloofsverbondenheid met Hem, ja, dan verstaan wij hoe Jezus Goddelijke verschijning ons niet verschrikken zal. Want in ons lopen op het Goddelijke liefdespad, dat ons tot in uiterlijk schrikwekkende duisternis kan brengen, worden wij gespannen op onze **redding** daaruit. Daar groeit de verwachting naar het doorbrekend licht. Het licht, dat ons

uit de dienst der liefde in oneer en donkerheid overzet in de heerlijkheid van de dienst der liefde in glorie. Alleen op de weg der vernedering wordt gehaakt naar de openbaarwording van Christus verhoging tot ons volkomen behoud.

Dan komt er een blij en gespannen uitzien naar Jezus tweede komst. Want alleen het inslaan van deze weg voorkomt alle beschaamd staan bij Jezus terugkeer. Terwijl men op deze weg ook niet berekenend is ten opzichte van wat Jezus komst zal brengen. Men staat en gaat erop, open en vrij, voor de verrassing. Want wie uit liefde de weg van de duisternis verkiest om tot het licht te komen, voor die zal altijd het licht verrassend dagen. Want wie zal in de donkerheid precies weten, wat het licht daar zal doen opklaren?

Neen, als een dief overvalt deze wandelaar achter Jezus het licht dan niet. Het wordt verwacht. Maar als geschenk. En als geschenk **Gods**. En wie zal God berekenen? God, tegenover wiens openbaar komen in de mens Jezus Christus, nooit de glimlach der vanzelfsprekendheid past of het uithoudt. Maar de lach van eeuwige verwondering over zoveel heerlijkheid. De lach, die eeuwig in lofzang zich uit, omdat men ontvangt, wat geen oog gezien, geen oor gehoord en in geen mensenhart is opgeklimmen. Men waant zich bij Jezus komst ondanks alle verwachting van Hem als degenen die dromen!

Zo luisteraars, ligt daar vóór ons **de enige weg** om vrijmoedigheid te hebben bij Jezus komst in heerlijkheid. De weg achter Jezus aan in vernedering. Doch gelijk in de kennis van Hem als de opgestane en ten hemelgevoerene. Waaruit dan onze verwachting op het kruispad der liefde gestaag wordt gevoed.

Bij deze weg gaan dan ook de Christen en de Anti-Christ uiteen. Want wie vandaag zichzelf als mens verhoogt en publiek wil laten zien, dat hij in zichzelf God is: Deze is de mens der zonde; de anti-Christ. Doch hij zal vernederd worden bij Jezus komst in heerlijkheid.

Maar wie vandaag zichzelf vernedert en zo voor de wereld een verborgen en niet gekende Zoon van God wil zijn in Jezus: Deze is de mens Gods; de Christen met Christus Geest gezalfd. En hij zal publiek als Gods Zoon verhoogd worden bij Jezus komst in glorie.

Waarlijk, alleen wie belijdt, dat de Christus is de gekruisigde Jezus, de Jezus wiens weg voerde door water en bloed in de kracht van de Geest, die zal vrijmoedigheid hebben op de dag van zijn onthulling als Goddelijke triomphator in het midden der zijnen. Amen.

B. J. F. Schoep.

langdurige vergaderingen en besprekingen over „grondslag”, „wezen” en „doel” van de kerk. Neen, het ging alles „van zelf”. Dat wil zeggen: door de innerlijke, onoverwinnelijke kracht van de Heilige Geest, Die voor alles door de prediking der apostelen, dit éne tot stand bracht, dat Jezus Christus het één en het al werd in degenen die geloofden.

Zo kwam er de eerste, christelijke, apostolische kerk.

* * *

De aansluiting bij de gemeente geschiedde door de doop. Het geschiedde niet door het aanvaarden van bepaalde gedachten of beschouwingen. Neen, ze geschiedde door een **daad**. Namelijk door het zich laten dopen. Men trad door de doop tot de gemeente toe. Het apostolische woord vond immers steeds zijn afsluiting in de oproep tot, de aanbidding van de doop. De prediking van de apostelen was doopprediking. En de aanvaarding van het geloof in die prediking bestond in het zich laten dopen.

Die doop betekende een ommekeer. Het zich laten dopen was een daad van boete en berouw. Wie zich liet dopen beled daarmee eigen onreinheid, goddeloosheid, verdorvenheid. En begeerde de reiniging van al deze boosheid. Deze doop was voor de Joden een daad van geweldige ernst. Het volk in zijn geheel had Christus verworpen, uit de gemeenschap uitgestoten, ja, vervloekt en verdoemd. Daardoor was het op de meest verschrikkelijke manier tegen God, tegen zijn heilige wil en zijn genade ingegaan. De verantwoordelijkheid daarvoor lag op **allen**. Het joodse volk was een geméente, een geméenschap. Die was gevallen toen ze Christus uitwierp. En haar val was aller val. Het ging daarbij maar niet om een leer, een theorie. Neen, hier stond wil tegenover wil, daad tegenover daad, menselijke zondige wil en daad tegenover goddelijke wil en goddelijke daad. De uitstoting van Christus was een ontzettende daad, een dieptepunt van alle mogelijke zonde. Daardoor werd alle gerechtigheid van Israël stukgeslagen. De arbeiders in Gods wijngaard hadden de Zoon des Heren vermoord. Dat was zonde, schuld, oneindige zonde en schuld.

En daarover deden zij die zich lieten dopen boete.

Maar deze doop betekende nog véél meer dan de belijdenis van schuld, méér dan een aanklacht tegen Jeruzalem, welke haar haar vijandschap tegen God voorhield. Hij betekende ook en vooral vergeving van alle schuld. De doop was immers de aanbidding, de ontvangst van de gemeenschap met Christus.

Dat betekende het deel hebben aan de vergeving der zonden. Met deze vergeving ontvingen de dopelingen ook aandeel aan alle gaven en werkingen van de Geest. Zij die zich lieten dopen op de naam van Jezus werden vervuld met de Heilige Geest.

* * *

In de eerste christelijke kerk ontstond nu spontaan door de wonderlijke werking van de Heilige Geest een nieuwe onderlinge gemeenschap, ja, een geheel nieuw leven.

De gedoopten, zo lezen we, volhardden in het horen naar en het doen van wat de apostelen als het woord, het evangelie van Christus verkondigden. Die leer der apostelen was hun metterdaad de spijs der ziel en het water des levens. Ze oefenden voorts dag in dag uit gemeenschap met elkaar. Dat wil zeggen: hun onderlinge verhouding en hun omgang met elkaar werd gekenmerkt door een daadwerkelijk betoon van broederlijke liefde en zorg. Ook verenigden zij zich dagelijks aan gemeenschappelijke maaltijden — het „breken van het brood” — waaraan de onderlinge gemeenschapsoefening een hoogtepunt bereikte. Armen en rijken zaten dan naast elkaar. Wie ertoe in staat waren zorgden voor eten en drinken. Maar zij die niets meebrachten, de armen, werden toch ook als volwaardige tafelenoten beschouwd. Zo werd door deze gemeenschapsoefening als vanzelf en op fijngevoelige wijze ook voor de behoeftige gezorgd.

Er kwam in de gemeente ook een totaal nieuwe visie op het stoffelijk goed dat men bezat. Niemand had meer enig bezit voor zichzelf. Niemand beschouwde zijn particuliere eigendom als iets waarover hij soeverein te beschikken had. Neen, alle leden hadden hun geld en goed leren kennen als iets dat

Spanningen in de Kerk

XIX

„Het oude aangezicht der kerk”

Het woord, dat boven dit artikel staat is er een van Calvijn. Hij duidde er mee aan de gestalte, de openbaring van de kerk van onze Heer Jezus Christus, zoals die ons speciaal in de eerste hoofdstukken van de Handelingen wordt getekend. Calvijn worstelde gedurende zijn ganse leven daarvoor, dat de kerk van zijn dagen, de aanvankelijk ge-re-for-meerde kerk, weer dat „oude aangezicht” zou gaan vertonen.

Het gaat in deze eerste hoofdstukken van Handelingen immers maar niet zonder meer om een schilderij van de gesteldheid der kerk, zoals die onmiddellijk nadat Christus zijn Geest had uitgestort, ontstond. Neen, ook wat in deze hoofdstukken staat is „normatief”. Dat wil zeggen: daarin heeft de Here Christus zijn kerk voorgehouden hoe zij door alle eeuwen heen moet **zijn**, hoe ze moet **leven**, wat ze moet **doen**.

* * *

Het is met die christelijke kerk wonderlijk gegaan. In ieder opzicht.

Ze ontstond „zo maar”. De opstanding van onze Heiland, zijn hemelvaart en de door Hem tot stand gebrachte uitstorting van de Heilige Geest leidden spontaan en direct tot de vorming van een kerk, een gemeente. De apostelen hadden daarvoor geen plan gemaakt,

ook geen kerkorde of organisatie. Ze hadden niet zoiets als een „traktaat voor de formatie van de kerk”. En het ontstaan, de geboorte van de kerk was nog veel minder het werk van een synode, die door zorgvuldig overwogen besluiten een kerkelijk instituut met een eigen specifieke kerkorde in het leven roept!

Neen, van dit alles was er niets!

Jezus Christus was opgestaan! Hij had alle zonde en schuld weggedaan. Hij kreeg alle macht in hemel en op aarde. Hij ontving ook de Hem beloofde Geest. Die Geest stortte Hij uit. Jezus Christus is de handelende Persoon, het middelpunt van Pinksteren. Daarna begonnen de apostelen te preken. Dat wil zeggen: zij riepen in de kracht des Geestes uit, dat Jezus Christus was gestorven, maar ook weer was opgestaan en dat Hij nu leeft. Bovenal, dat alle mensen moeten weten, dat God Hem tot een Heer en Christus gemaakt heeft. En dat wie op Hem vertrouwt, simpel in Hem gelooft, zalig zal worden.

Ja, en toen gingen er duizenden geloven. Zo maar. Dat geloof was evenwel geen geïsoleerde, alleen maar persoonlijke, aangelegenheid. Neen, het beheerste en vernieuwde het ganse leven dan de gelovigen. Dat deed het in **allen** die geloofden. En allen werden door dat geloof aan Jezus Christus verbonden. Zij leefden door het geloof in Hem en uit Hem. Op dat geloof werden zij allen vervuld met de Heilige Geest. Zie, zo ontstond de gemeente. Van zelf. Er was niet zo iets als de „oprichting”, de „stichting” daarvan. Er waren geen

geheel en al het eigendom van hun Heer Jezus Christus was. Daarom beseften zij het diep, dat dat goed ten goede moest komen aan de gehele gemeente, dat het een goed was, waarmee ook, ja, vooral de gemeenschap der heiligen moest worden geoeffend. Als er daarom nood in de gemeente openbaar werd, verkocht een of andere broeder onmiddellijk een stuk grond of iets van zijn „have” om daarmee arme broeders en zusters te helpen. Niemand gebruikte zijn „levens-middelen” alleen voor zichzelf. Integendeel wat men aan goed bezat werd vóór alles gezien als middel om een te kort schietende broeder of zuster weer een normale plaats te geven in het geheel. Kapitaaloverschot werd dus niet een instrument tot vergroting van eigen macht, eer, genot. Neen, het werd een hulpmiddel om iemand die niet meer ten volle kon mee-leven weer als volwaardige op te nemen in de kring der gemeente.

Er kwam ook een nieuwe „geest”, een nieuw „levensgevoel” onder de broeders. We lezen namelijk dat het samenleven der jonge gemeente gekenmerkt werd door „blijdschap” en „eenvoud des harten”. Er staat eigenlijk „gejubel” en „eenvoud des harten”. Dat zijn een paar wondermooie dingen. De zekerheid van de opstanding, van de verheerlijking, van de permanente aanwezigheid van de Meester en van zijn allesoverwinnende genade deed de gemeente telkens weer uitbreken in jubel. Blijdschap was de grondtoon van het leven. En in de harten leefden geen onzuivere bedoelingen, geen bijbedoelingen. Er was niets krampachtigs in. Het was niet „gedeeld”. Dat wil zeggen: het was niet zo, dat er ook nog een sterke hang was naar de wereld en vooral naar het eigene, het ik. Neen, het was puur, het was één en ongedeeld gericht op Jezus Christus en zijn komend rijk.

Zo waren ze allen. Daarom vormden ze ook een gemeente die één was van hart en één van ziel. Ze waren één in het centrum van het leven en in heel hun levensontplooiing. Ze werden **radicaal** — tot in de wortel van hun leven — en **totaal** — ook in al hun levensuitingen — beheerst door de Geest. En daarom waren ze en in het hart en in het ganse leven één.

En het gevolg van dat alles was, dat de wereld verbaasd stond te kijken naar dit samenlevingswonder! De wereld, de menswereld — dat was dan en daar het afvallige Joodse volk, de valse kerk! — wist niet hoe ze 't met die nieuwe gemeenschap had! Daarin ontdekten ze een broederschap, een liefdebetoon, een vreugde, een vrede die hen als iets wonderlijks bekoorde. Die wereld zag met verbazing naar die eerste christengemeente. En ze achtte haar hoog! Meer nog:

de jonge kerk stond bij de mensen van deze wereld zelfs bijzonder in de gunst. En — geen wonder — steeds meerderen sloten zich bij haar aan.

Ja, inderdaad, die eerste christelijke kerk stond in de gunst van het afvallige volk van God. Dat kan! Neen, niet omdat ze **ontrouw** was. Neen, juist omdat ze **trouw** was! Trouw in de onderlinge liefde, de eendracht, de puurheid des levens, de vreugde in God! Trouw ook in de liefde tot alle mensen.

* * *

Ja, dat is een wonderlijke situatie.

De kerk des Heren, de trouwe, gelovige kerk staande „in de gunst van het gehele volk”. De kerk des Heren levende zo, dat er „grote genade” over haar was van de zijde van de afvallige kerk.

Dat klinkt ons vreemd in de oren. Dat gebeurt ook niet vaak. Dat komt omdat de kerk zo weinig kerk is. Dat komt omdat de kerk zo zelden is de draagster, de dienaar, de zangeres van Gods wonderlijke en wijde barmhartigheid. Dat komt omdat de kerk zo weinig is — om het met een mooi woord van Schilder te zeggen — een haard van liefde voor hen die binnen én voor hen die buiten zijn. Hoe vaak was de kerk niet een gemeenschap van heerszuchtige, hoogmoedige, nijdige, bittere, harde, zelfverzekerde christenen, die bijzonder overtuigd waren van eigen voortreffelijkheid, vroomheid, christelijkheid, trouw — maar de liefde niet hadden!

Bij de eerste christengemeente was dat anders.

Ze leefde geheel en al dóór en náár de Geest van Christus. Ze vertoonde zo echt de

gestalte van de Heiland. En daarom wierp ze zich ook met alle macht op de afvallige broeders, op de valse kerk! Ze zette die onder de hoogdruk van haar liefde, van de liefde van Christus. Neen, zij verdoezelde de zonden daarvan niet! Ze zei het voluit: deze Jezus, die Heilige en Rechtvaardige, die Leidsman ten leven, hebt gij gedood! Maar dit aan het afvallige volk voorhouden van zijn zonde werd gedragen, doorlicht, overstraald door een brandende liefde die het waarachtig goede zoekt, die worstelt om het te doen overwinnen door de genade van God die in Jezus Christus wordt geopenbaard. Petrus noemde die moordenaars van de Christus, de oversten, de mannen van het Sanhedrin, én het volk, zelfs broeders! Broeders, zo zei hij, ik weet, dat gij uit onwetendheid gehandeld hebt. (Hand. 3:17).

In de jonge christelijke kerk leefde het als een grote blijdschap én als een zware opdracht, dat God ook nadat het Joodse volk, de oudtestamentische kerk zijn Zoon had vermoord en vervloekt, de Zoon in de eerste plaats voor dat volk had doen opstaan en Hem na zijn opstanding het eerst had gezonden naar Jeruzalem — de stad die Jezus oneindig veel meer had gedaan als schorsen en afzetten — om de verloren schapen van het huis Israël te zegenen, door een ieder van hen — ja het staat er: een ieder van hen — af te brengen van zijn boosheid! (Hand. 3:26).

Dit was iets van het „oude aangezicht der kerk”.

Vertonen wij het ook ?

C. V.

EENHEID

V

Een droombeeld ?

Het lijkt wel een dwaze onderneming om in deze tijd bij de bestaande verhoudingen binnen de verschillende kerken en tussen de verschillende kerken onderling over eenheid te spreken of te schrijven. Elke kerk heeft in eigen kring spanningen, die het moeilijk maken om „de zaak bij mekaar te houden”. Ik weet, dat het moeilijk is over de toestand van kerken te oordelen, in wier midden men niet verkeert. Een oordeel over eigen kerken is al niet gemakkelijk. Ik zal mij dan ook maar niet wagen aan een bespreking van de ver-

houdingen in den iet-vrijgemaakt Geref. kerken en in de Christelijke Gereformeerde kerken. Maar ik meen toch wel te mogen zeggen, dat daar tegenstellingen zijn, die het bij elkaar blijven niet gemakkelijk maken. En datzelfde geldt ook van onze kerken. Heeft het eigenlijk wel zin om over eenheid te schrijven? Is het niet overal een „rommeltje” en zullen we ons daarbij maar niet neerleggen? Is eenheid niet een droombeeld, dat in deze bedeling niet te verwezenlijken is? Zullen we de zaken maar niet zo laten als ze zijn en uitzien naar het volmaakte koninkrijk Gods op een nieuwe aarde, waar volmaakte eenheid zal wezen, omdat God daar zal zijn alles en in allen?

„In Godes vrees te leven”¹⁾

I

Wanneer we enig besef hebben van de betekenis van dat wat ons hier bijeenbrengt, is een avond als deze voor ons een wonder.

We gedenken immers de bevrijding van ons volk uit de greep van het satanische, barbaarse rijk van Hitler. En tegelijk de verjaardag van onze koningin Juliana om ons daardoor weer te realiseren wat het betekent gegergd te worden door een vorstin uit het huis van Oranje.

We herdenken de bevrijding van 1945.

Naarmate de feiten meer aan het licht kwamen, is het steeds duidelijker geworden hoe buitengewoon hachelijk de situatie van ons volk tijdens de duitse bezetting meermalen is geweest. Het is nu algemeen bekend dat ons volk ternauwernood is ontkomen aan een massale deportatie, een weggevoerd worden in ballingschap, naar Polen. Het is eveneens bekend, dat tijdens de oorlog serieus is overwogen een „Nederlandse” regering te vormen onder leiding van Mussert met het doel Nederland een bondgenoot van het Hitler-rijk te maken om daarna een nederlands leger van honderdduizenden naar de slachtvelden van Europa te zenden!

En dit niet alleen. We weten het allen, dat als het er op aan komt in de huidige, demonische wereldpolitiek de kleine volken en

staten uiteindelijk zonder scrupules aan de belangen van de grootmachten der wereld worden opgeofferd! Door allen. Dat hebben eerst Tsecho-Slowakije en Oostenrijk ondervonden. En daarna Polen, Estland, Letland, Litauen, Roemenië, Bulgarije. En nog weer later Korea, Hongarije, Tibet. Wie iets heeft verstaan van de achtergronden van dit laaghartige en misdadige gebeuren voelt te dieper de profetische kracht van het onheilspellende woord van Huizenga: „de rouw der kleine naties is nog pas begonnen”.

Behalve dat we onze verlossing uit de groot-germaanse nacht herdenken, vieren we ook de verjaardag van onze koningin.

Als je dat zegt, spreek je weer woorden, die ontzaglijk veel inhouden. Want ze roepen uit, dat we na al de katastrofale gebeurtenissen van de eerste helft van onze eeuw, na al de oorlogen, revoluties en crises, ons volk en dus ook wij nóg geregeerd worden door een vorstin uit het huis van Oranje. Dat wil zeggen: dat we nog een **vrij volk** zijn. Dat we zo nog het hoogste en grootste hebben van wat God door een overheid aan een volk geven kan, namelijk: de volledige, nationale en burgerlijke vrijheid, de vrijheid om God te dienen naar zijn woord.

Wanneer we nu in de huidige, wankelende en dodelijk gevaarlijke politieke situatie waarin de wereld leeft die bevrijding en die verjaardag dankbaar overwegen, dan mag en kan dat maar op één manier goed geschieden. We mogen ons dan zeker niet aan rheto-

rische, of romantische, of mythische, of speculatieve ontboezemingen te buiten gaan. Neen, we moeten ons dan met de nuchterheid des geloofs afvragen wat onze **roeping** is, onze zwāre en schōne roeping als **christen-Nederlanders**; onze roeping als **burgers van het koninkrijk der Nederlanden**; onze roeping als **onderdanen van Hare Majesteit Koningin Juliana**.

* * *

Wanneer wij iets van deze roeping willen verstaan, moet het voor ons leven, dat **God** ons, in zijn grote gunst over ons, tot **Nederlanders**, tot **burgers van het Koninkrijk der Nederlanden**, heeft gemaakt.

Zeker dat is ook het effect van een aantal „natuurlijke” en voor ieder kenbare factoren. Dat wij **Nederlanders** zijn hangt immers samen met onze afstamming; de geschiedenis van de geslachten waaruit we voortkomen; de historie van deze lage landen aan de zee, die via het federatieve verband van de zeven verenigde Nederlanden uitgroeiden tot het koninkrijk der Nederlanden. Ten gevolge van dit alles, en van nog veel meer, zijn wij thans inderdaad **Nederlanders**. Maar — in dat alles zien en erkennen we bovenal met grote dankbaarheid de hand, de leiding van onze Hemelse Vader. Uiteindelijk is Hij het, die ons tot **Nederlanders** maakte en ons dat bij de voortduur doet zijn.

Wij geloven immers, dat God het ganse menselijke geslacht uit één enkele mens heeft gemaakt om op de ganse oppervlakte van de aarde te wonen. En we geloven evenzo, dat Hij aan de mensen de hun toegemeten tijden en de grenzen van hun woonplaats heeft

¹⁾ Toespraak gehouden in een samenkomst van de Gereformeerde Jeugdcentrale te Kampen op woensdag 3 mei j.l.

Juist omdat ik geloof in de komst van het volmaakte koninkrijk Gods meen ik, dat we niet mogen nalaten te jagen naar eenheid der gelovigen reeds in deze bedeling. De heerschappij van Gods genade is er nog niet in volmaaktheid, maar zij is er al wel. Ik lees in Rom. 14 : 17 : „Want het Koninkrijk Gods bestaat niet in eten en drinken, maar in rechtvaardigheid, vrede en blijdschap door de Heilige Geest”. Als wij bidden : Uw koninkrijk kome, dan bidden we ook om vrede onder allen, die zich laten beheersen door Gods genade. En als we om die vrede bidden, dan zullen we er ook voor werken. We moeten naar die vrede jagen en haar bevorderen en waarachtige eenheid zoeken met allen, die de Here Jezus liefhebben. Anders moeten we ook maar ophouden er om te bidden. Want als bidden niet gepaard gaat met werken, dan is het een ijdel verhaal van woorden.

Ik vrees, dat er weinig voor de eenheid gebeden wordt. Omdat er weinig voor de eenheid gedaan wordt. Daarbij sluit ik mezelf helemaal niet uit. We zijn geneigd ons bij de bestaande onenigheden neer te leggen. We geloven niet krachtig in de macht van Gods genade, die kan samenbrengen wat verstrooid is en kan helen wat gebroken is en kan verenigen wat uit elkaar gescheurd is. Ik kan mij voorstellen dat iemand denkt, dat dit een wat onvoorzichtige bewering van mij is. Wie zal zeggen hoeveel er gebeden wordt voor eenheid van allen, die de zaligheid in Jezus Christus zoeken en vinden? Laat het waar zijn, dat het een beetje boud is te zeggen, dat er weinig voor de eenheid gebeden wordt. Toch waag ik het er op dit maar te laten staan. Zou er niet meer naar eenheid verlangd en gejaagd worden als er gedurig en krachtig om werd gebeden? En zou de HERE het gebed der rechtvaardigen niet verhoren als zij Hem aanliepen als een waterstroom, om ons uit de gebrokenheid te redden en samen te brengen allen, die de Naam des HEREN aanroepen en behouden worden?

Er zal wel gebeden worden om de komst van Gods koninkrijk. Dat houdt in naar de verklaring van de Catechismus : „bewaar en vermeerder uw kerk”. Daar bidden we dus om. Maar denken de Christelijke Gereformeerden dan aan hún kerk en wij aan de onze en de niet-Vrijgemaakten aan die van hen? Het zal praktisch wel zo zijn, maar ik zou allen wel de vraag willen voorleggen : Is dat goed? Trekken wij de grens van de kerk dan niet te nauw? En tevens die van het koninkrijk Gods? Want de kerk en het koninkrijk Gods zijn wel onderscheiden, maar ze hebben toch ook wel met elkander te maken. Zoveel, dat wie bidt om de komst van

het koninkrijk der hemelen ook bidt om bewaring en vermeerdering der kerk. En de grens daarvan kent God alleen en niemand anders.

We moesten meer voor de eenheid bidden van „de ware Christgelovigen, al hun zaligheid verwachende in Jezus Christus, gewassen zijnde door zijn bloed, geheiligd en verzegeld door de Heilige Geest”. Dan zouden we er ook meer voor werken.

Ik ontken niet, dat er wat voor wordt gedaan. Er zijn samensprekingen aan de gang geweest tussen Christelijke Gereformeerde en Vrijgemaakte deputaten. Er is over onze verhouding wat geschreven door mij en anderen. Maar wordt er in de plaatselijke kerken iets voor gedaan? Wordt er om eenheid gebeden? Zoekt men elkander? Is men ongerust over de bestaande toestand? Tracht men bruggen te bouwen of graaft men greppels? Ik moet in eens denken aan Jes. 11 : 14 : „Efraïm zal Juda niet benijden en Juda zal Efraïm niet benauwen; maar zij zullen de Filistijnen op de schouder vliegen...”. Moesten we niet ophouden „elkander vliegen af te vangen”? Zou het de HERE niet behagen als wij gemeenschappelijk „de Filistijnen op de schouder vlogen”?

Moelijker liggen de verhoudingen tussen de Vrijgemaakte en de niet-Vrijgemaakte kerken. Om bij mij zelf te blijven, ik ben geschorst omdat ik een leer niet wilde aanvaarden, die naar mijn innigste overtuiging een domper op het Evangelie zette. En omdat ik mij niet wilde neerleggen bij schorsingen, die ten onrechte waren uitgevoerd. Het zal niet nodig zijn uiteen te zetten, wat ons gescheiden heeft.

Nu is er door de synode van de niet-Vrijgemaakten in 1959 wat gedaan. De vervangingsformule, die om zo te zeggen niemand meer kent, werd terzijde gesteld. In Opbouw van 2 oktober 1959 schreef ik als mijn mening, die nog de mijne is : „Daarmee heeft de synode uitgesproken, als ik het goed begrijp, dat 1905 en 1942 en 1946 als bindende leeruitspraken van de baan zijn. Wij hebben gezegd : dit alles moet weg. Dat is nu — op hoe wonderlijke wijze ook — gebeurd. Dat zullen we moeten erkennen. De vervangingsformule (en daarmee 1905—1942) is terzijde gesteld als belijdenisuitspraak, waaraan men in de synodale kerken gebonden was. De rapporten zullen vergeten worden. De manier waarop de Vervangingsformule werd terzijde gesteld zal alleen bij kenners der historie bekend blijven. Maar dit zal blijven hangen : de Vervangingsformule is terzijde gesteld op de synode van 1959”. Daar was ik wel blij om

en ik ben het nog, hoewel die blijdschap zeer getemperd was en is door de bekende kop en staart, die in de laatste dagen op onze synode zo vaak genoemd zijn, dat ik ze bekend mag onderstellen. In Opbouw van 24 febr. 1961 schreef ik : „Ik ben van mening, dat we niet mogen zeggen, dat met deze „staart” heel de redenatie van Prae-advies enz. is gehandhaafd. Wel acht ik deze uitspraak om haar onduidelijkheid en dubbelzinnigheid onverstandig en nergens toe dienend. Aan zulk een uitspraak heeft niemand houvast”. Zo denk ik er nog over.

Daarom heeft mij de bespreking en het besluit van onze synode in Assen teleurgesteld. De synode „van de overkant”, zal ik maar zeggen, had als ik het goed begrijp wel geen samenspreking gevraagd, maar wel contact, „dat op de hereniging van beide kerkgemeenschappen gericht is”. Genoemde synode schreef het ten eerste op prijs te stellen „indien u (namelijk onze synode) aan een tweemaal nog aan te wijzen afgevaardigden tot uw vergadering toegang zouwt willen verlenen, om deze in de gelegenheid te stellen dit schrijven, zo nodig nader toe te lichten en persoonlijk bij u aan te bevelen”.

De bespreking over deze zaak op de synode en de besluiten hierover genomen hebben mij niet blij gestemd. Vandaag heb ik een en ander nog eens nagelezen en bij mij zijn deze vragen en bezwaren opgekomen.

Was het nodig om te strijden tegen het Prae-advies, alsof dat nog enige geldigheid had? Er zijn ter synode zeer sterke uitdrukkingen gebezigd, waarmee beweerd werd, dat er helemaal niets veranderd was inzake de opgelegde leer. Er is gesproken van onwaarachtigheid bij de Utrechtse synode. En als ik het goed gelezen heb, dan is onze synode van oordeel :

b. „dat de gen. synode „Utrecht 1959/60” in haar stipulaties t.a.v. het verstaan van de 3 Formulieren van Enigheid opnieuw een binding, welke niet uit het Woord des Heren wordt aangetoond, oplegt en daarin de leer aangaande verbond en belofte, die in 1944 verworpen moest worden en nog te verwerpen is, handhaaft”. Uit wat ik hierover eerder schreef kan duidelijk zijn, dat ik daar heel anders over denk. Maar stel dat de synode gelijk heeft, kon men hierover dan geen vragen stellen aan de afgevaardigden, die toelating zochten tot onze synode? Na al wat ik er over gelezen heb begrijp ik er nog niets van, waarom er geen deputaten van de overkant mochten worden ontvangen en aangehoord. Gewone kerkleden mogen elkaar wel aanhoren. Of mag dat ook niet? Er zijn plaatsen waar onze predikanten contact heb-

vastgesteld. (Hand. 17 : 26). Hij maakte de volken, de natiën, de koninkrijken. Ook het volk en het rijk der Nederlanden en het is ook zijn werk dat wij daartoe behoren.

Uit dit onomstotelijke feit, dat God ons met alle andere Nederlanders tot één volk, één rijk, één staat heeft gemaakt, vloeit nu voort, dat wij met alle Nederlanders een **gemeenschap**, een **volksgemeenschap** vormen. Het Nederlandse volk is maar niet, zoals revolutionairen van allerlei slag betogen, een massa individuen, een hoop zielen, die éénzelfde taal spreken en toevallig op het lage stukje grond wonen, dat aan de monding van Rijn, Maas en Schelde ligt. Neen, het Nederlandse volk is een éénheid, een gemeenschap, waarvan de leden op allerlei wijs aan elkaar zijn **verbonden**. Ongetwijfeld, een **geloofsgemeenschap**, een gemeenschap van **heiligen** vormt een volk en dus ook het Nederlandse volk niet. Maar het is toch wel een zeer reële gemeenschap, een echte **volksgemeenschap**.

Dat treedt reeds duidelijk aan de dag in het feit, dat we allen zijn opgenomen in de burgerlijke stand van het Koninkrijk der Nederlanden. En voorts in de omstandigheid, dat we allen aan de verplichtingen van het Nederlandse volk zijn onderworpen; zoals b.v. het betalen van belasting en het verdeeligen van het Vaderland. Dat komt vooral ook daarin uit, dat we allen de rechten, de vóór-rechten van de Nederlanders bezitten, de burgerrechten en de burgerschapsrechten. We kunnen voor allerlei ambten kiezen en gekozen worden. Het blijkt bovenal en zeer concreet daaruit, dat de ellende die over ons volk komt alle volksgenoten aangrijpt, en, omgekeerd, dat ook allen in de bloei en de

glorie van het volk delen. In de verschrikkelijke dagen van mei 1940 en de daarop volgende bezetting en in de schone dagen uit het voorjaar van 1945, hebben we dat op een wel diep ingrijpende en onvergetelijke wijze ervaren!

* * *

Dat wij met alle Nederlanders één volksgemeenschap vormen, treedt wel bijzonder klaar en duidelijk hierin aan het licht, dat we allen onderworpen zijn — als het goed is in **liefde** en **trouw** onderworpen zijn — aan één overheid, aan de overheid die belichaamd is in onze geëerbiedigde koningin Juliana.

We weten het, we kunnen het tenminste weten, dat onze God de overheden zeer hoog waardeert. De Heilige Geest houdt het ons met grote kracht en ernst voor, dat er geen enkele overheid is dan door God. En dat de overheden die er zijn door God zelf als zodanig zijn aangesteld. Alle overheden, of ze het weten of niet, willen of niet, staan in de dienst van God en zijn zo Gods dienaren. Ze zijn door Hem tot overheid gemaakt hun onderdanen ten goede. (Rom. 13 : 1 v). Jezus Christus verklaarde eenmaal uitdrukkelijk dat de macht die de overheden hebben en uitoefenen hun van boven gegeven is. (Joh. 19 : 11). Daarom beveelt God zijn kinderen, dat zij zich aan de overheden, aan alle menselijke instellingen, zullen onderwerpen. (1 Petr. 2 : 13, 14). En dat niet maar uit vrees voor Gods toorn, maar ook om des gewetens wil. Dat wil zeggen: omdat God zelf hen daartoe roept en zij God niet ongehoorzaam willen zijn. (Rom. 13 : 5).

Of deze overheden God en onze Heer Jezus Christus erkennen als hun Heer doet aan de eis om hun te gehoorzamen, hun trouw te zijn en alle eerbied te betonen niets af of toe. Toen de Heilige Geest de roeping der gelovigen ten opzichte van de overheid begon te prediken waren die overheden voluit heidens. Het waren de onmenselijk wrede keizer Nero en zijn stadhouder. Men zou zeggen : minder, slechter, kon het niet. Maar juist toen gaf God die ingrijpende en veelomvattende opdracht aan zijn kinderen. Ze zouden die overheden alle gehoorzaamheid, liefde, eerbied betonen, opdat Gods Naam verheerlijkt zou worden, de onwetendheid van de onverstandige mensen de mond gesnoerd en de gelovigen in rust en vrede leven zouden.

Het is opvallend, ja aangrijpend hoe positief God nu ook de heidense overheden waardeert, speciaal hun „goede daden” ten opzichte van zijn volk. De HERE noemt de heidense koning Kores nota bene zijn gezalfde. Hij verzekert, dat Hij diens rechterhand heeft gevat om de volken voor Hem neer te werpen. God belooft Kores voorts alle schatten van Babel, opdat hij zou weten, dat het God de HERE was, die hem bij zijn naam riep, ja, hem een erenaam gaf terwille van zijn volk. En God riep Kores zo, — Hij zegt dat er nadrukkelijk bij — hoewel deze de God van Israël niet kende. (Jes. 45 : 1—5). Met ere noemt de Schrift voorts de koning Darius en Artasasta van Perzië die aan de Joden in de ballingschap verlof gaf onder leiding van Ezra terug te keren naar het Heilige Land, hun grote rijkdommen en priveleges schonk en Ezra zelfs opdroeg alle Joden te doen leven naar de heilige wet van Israëls God en die wet in alles stipt te handhaven. (Ezra 5, 6

ben met hun collega's van de overzijde. Ik zou niet weten waarom niet. Wij hebben toch wel iets goeds te zeggen? Onze zaaksgerechtigheid staat toch sterk genoeg? Toen de kerkeeraad van Voorthuizen mij vroeg of ik bereid was om een deputatie te ontvangen heb ik dat gedaan. Ik heb de broeders, die mij geschorst hebben, christelijk ontvangen. Hen heb ik trachten te overtuigen, dat met het vervallen van de Vervangingsformule ook de grond voor mijn schorsing in 1946 was weggevallen. Ik ben er nog rustig op dat ik dat contact gehad heb.

Ik vind het verdrietig, dat de synode zelfs geen contact wil hebben door een paar deputaten te ontvangen. Het is mij bekend, dat van hun kant dit contact bedoeld werd als „op de hereniging gericht”. Men had van onze kant kunnen zeggen, dat men voor hereniging nog geen weg zag, maar daarom had men de broeders van de overkant toch wel kunnen ontvangen?

Verder is mij opgevallen, dat men wel wat boven de maat in de Vrijmaking roemt. Men kan van mij weten, dat ik blij ben „neen” gezegd te hebben indertijd. Daar ben ik de HERE dankbaar voor. Dat in de Vrijmaking de genade des HEREN werkzaam was ontken ik niet. Maar men spreekt mij al te vlot van reformatie en verlossing en wederkeer tot het Woord. Als ik eerlijk ben dan moet ik zeggen, dat ik bij velen van deze wederkeer weinig bemerk. Wat mij betreft van de „reformatie der dertiger jaren” zou ik in onze kerken wel wat meer doorwerking willen zien. Men schijnt de Vrijmaking soms te vergelijken met de uittocht uit Egypte en waarschuwt dan om niet naar de vleespotten van Egypte terug te keren. Dat is mij allemaal te kras. Of de HERE in 1944 reformatie gegeven heeft zal de toekomst leren. Dat wij waarlijk tot het Woord Gods zijn teruggekeerd, moeten we maar niet te vlot zeggen.

Het werk des HEREN wordt geroemd en wie zou daar bezwaar tegen hebben? Maar van onze zonden wordt te weinig kwaad gezegd naar mijn smaak. Wat hebben wij van dat werk des HEREN gemaakt? Er is gezegd, dat bij een reformatie de HERE blijdschap op blijdschap geeft. Ik geloof, dat de HERE blijdschap op blijdschap geeft. Maar waarom niet beledigen, dat wij elkander soms verdriet op verdriet hebben aangedaan? Weet men dan niet hoe het hier en daar in onze kerken toe gaat? Zou de HERE ons daarmee niets te zeggen hebben? Ik ben niet van plan de „vuile was” buiten te hangen. Er is gezegd, dat wij een reformatie niet moeten beoordelen naar de zonden der mensen. Ik weet dat nog

zo niet en vind het een beetje goedkoop om daarover maar te zwijgen. En in elk geval is een en ander dunkt mij wel een reden om ootmoedig het hoofd te buigen voor de HERE, met een „droefheid naar Gods wil, die een onberouwelijke bekering werkt tot zaligheid”. Ik mis in de besprekingen en in het besluit maar al te veel de ootmoed, die het eerste en het tweede en het derde kenmerk van de kerk des HEREN is. Ik bemerk van dit kenmerk

aan de andere zijde ook niet veel. Maar dat is voor ons geen reden om hoog van de toren te blazen.

Of het ooit tot hereniging komen zal? Daarover hoeven wij niet te speculeren en dat is de kwestie niet. Het gaat me nu alleen over de vraag of wij in al ons spreken en in heel onze houding de HERE behagen.

H. J. Jager.

Wethouder Jansen gaat met pensioen

„Onder ongekend grote belangstelling uit alle groepen van de bevolking werd gisteren in de grote zaal van „Harmonie” een receptie gehouden ter gelegenheid van het afscheid van wethouder Jansen”.

Aldus las ik in m'n dagblad.

Wethouder Jansen (P.v.d. A.) gaat dus met pensioen.

Ik ken wethouder Jansen en mijn kennis aan de nu gepensioneerde dateert van het midden der 20er jaren.

Toentertijd werkte ik op 'n grote fabriek, waar wegens uitbreiding plaats was voor 'n groot aantal arbeiders.

Aangezien de directie de plaatselijke arbeiders nogal rood aan de graat vond, toonde zij voor het aannemen van nieuw personeel een uitgesproken voorkeur voor arbeiders „van buiten”.

En van die mensen van buiten was Jansen, thans gepensionneerd wethouder. Vele jaren was hij mijn collega en wij konden best met elkaar opschieten, al werden wij het, wat de belangrijkste vragen des levens betreft, hoe langer hoe meer oneens. Wij hebben vele, en wij hebben lange gesprekken gevoerd.

Nu, stof tot gesprek was er te over.

Hetgeen U duidelijk zal worden als ik U vertel waarom en hoe Jansen bij ons op de fabriek terecht kwam.

Het was zo met Jansen gegaan.

Opgevoed in 'n goed gereformeerd gezin was hij, na secretaris van de Gereformeerde Knapenvergadering te zijn geweest, ter bestemde tijd lid geworden van de J.V. op G.G. „Theofilus”.

Jansen had een gezond stel hersens en gebruikte ze ook en daarom is het niet te verwonderen, dat hij op jeugdige leeftijd de eervolle functie van J.V.-voorzitter kreeg toegewezen. Daaraan zal wel niet vreemd geweest zijn het feit, dat de jonge Jansen openlijk en

moeilijk te weerleggen critiek durfde uit te oefenen op de sociale toestanden in de plaats zijner inwoning.

Vader Jansen werkte op een steenfabriek en was door een bedrijfsongeval gedeeltelijk invalide geworden. Met dat bedrijfsongeval zat het niet helemaal recht. Het was bekend dat op de steenfabriek met de meest elementaire veiligheidsvoorschriften de hand werd gelicht en daar was vader Jansen, buiten zijn schuld, de dupe van geworden. De justitie had een vervolging gelast, maar vader Jansen had, voorgelicht door de baas, dit weten te voorkomen.

Gelukkig, vader Jansen had een gereformeerde baas. Een van het oude stempel. Bekend was zijn naam in de kring van Kerk, Staat en Maatschappij. Nauwelijks vijftig jaren oud had hij zijn zilveren ouderlingenjubileum reeds mogen vieren.

Het zat dus wel goed tussen vader Jansen en zijn baas.

Ondanks zijn invaliditeit werd vader Jansen niet, zoals te doen gebruikelijk was, op straat gezet. Hij mocht tegen een weekloon van tien gulden de kantoor- en andere gebouwen schoonhouden.

En vader Jansen was zijn broeder-baas zeer dankbaar. Niet dat hij het rijk had, neen, dat niet. Want het echtpaar Jansen was gezegend met 5 welgeschapen dochters en 3 dito zoons. En er komt heel wat kijken om acht kindermonden te voeden. Maar het echtpaar Jansen wist een klein, achterafgelegen huisje te huren, dat bij zeer veel nadelen dit grote voordeel had, dat het goedkoop was.

Moeder Jansen ging zo nu en dan uit „bakkeren” en deed voor anderen de was. Dus behoefde het echtpaar Jansen de hand niet op te houden.

En zo dikwijls de broeder-baas-ouderling op huisbezoek kwam, wees hij het echtpaar

en 7). De Schrift spreekt prijzend over de romeinse magistraat Claudius Lysias, die aan Paulus recht deed en en hem beschermde tegen de fanatieke woede van de Joden, die hem wilden vermoorden. (Hand. 23 : 12 v).

Inderdaad, de overheden die God aan de volken geeft worden positief door Hem gewaardeerd. Hij alleen gaf en geeft ze aan de volken. En Hij geeft er zijn goddelijke goedkeuring aan als deze burgerlijk recht en gerechtigheid onder hun onderdanen handhaven. Vooral als de overheden aan de kinderen Gods de vrijheid geven om hun Hemelse Vader te dienen naar zijn woord en hen te beschermen tegen hun vijanden. God prijst het als de overheden van Frankrijk na de revolutie eindelijk de vervolging van de gedecimeerde protestanten doen ophouden en hun volledige godsdienstvrijheid schenken. Het had zijn goddelijke goedkeuring toen de linkse regering van Spanje vóór Franco aan de kleine groep evangelische christenen eindelijk burgerlijk recht gaf en hun gelijkheid schonk voor de wet. En terecht herdenken de oostenrijkse protestanten in dit jaar met grote dankbaarheid, dat keizer Frans Jozef hun voor honderd jaar in het z.g. protestantenpatent, na eeuwenlange bittere vervolging, voor in burgerlijk en politiek opzicht gelijk stelde het hun roomse medeburgers, hun recht om eigen kerkelijke zaken zelf te regelen erkende en hun de vrijheid schonk hun openbare godsdienst oefeningen te houden waar en wanneer zij dat wilden.

* * *

Deze onderwerping, gehoorzaamheid en trouw aan de overheid en de door haar gegeven ordeningen is nu vóór alles het machtige

bindmiddel, waardoor een volk, een natie, een staat tot een eenheid, een gemeenschap wordt gevormd.

En de christenen, de gelovigen, zij moeten het weten en beleven, dat ook zij in die gemeenschap zijn opgenomen, dat zij zich met alle kracht zich daaraan moeten en mogen geven. Zij staan niet buiten die gemeenschap, laat staan erboven! Neen, zij moeten als een integrerend deel daarvan het goede voor het volk zoeken: Zij moeten en mogen Vorstin, volk en medeburgers dienen zoveel hun dat mogelijk is. Indien ze metterdaad kinderen Gods zijn zullen zij dat zelfs méér en vooral zuiverder doen dan alle anderen.

Zeker, wat betreft hun levensfundament, hun levensstijl, hun uiteindelijke levensdoel is er een radicale, d.i. een tot in de wortel van het leven gaande antithese tussen hen en hun volksgenoten. Maar desalniettemin of neen, juist dáárom is er tussen hen en hun medeburgers ook een veelomvattende solidariteit. In hun concrete daden van gehoorzaamheid aan de overheid, in hun zoeken van het goede voor land en volk, in hun dienst en trouw aan de regeerders, bovenal aan de koningin, kunnen en móeten zij samenwerken en medewerken met alle medeburgers die dat, zij het ook uit andere motieven en met andere idealen, eveneens doen.

Speciaal als de overheid zich met grote toewijding geeft aan haar primaire taak, namelijk het zoeken van recht en gerechtigheid, het beschermen van het zwakke en verdrukte, het najagen van wat inderdaad het algemeen belang is kan en moet er samenwerking zijn. Maar ook als de overheid hard is, als het recht en de gerechtigheid niet echt of zelfs helemaal niet wordt gezocht, blijft er toch deze solidariteit.

De Schrift spreekt in deze weer duidelijke taal. Door de dienst van Paulus roept God de gelovigen van alle tijden op smeking, gebeden, voorbeden te doen voor alle mensen, maar in het bijzonder voor alle koningen en hooggeplaatsten, opdat zij een stil en rustig leven mogen hebben in alle godsvrucht en waardigheid. Dat is goed en aangenaam voor God onze Heiland, die wil dat alle mensen behouden worden en tot erkenning der waarheid komen. (1 Tim. 2 : 1-4). Indien God geeft wat de gelovigen vragen dan komt er de volle vrijheid voor de prediking van het Evangelie.

Wie nu iets verstaat van de voorwaarden, de ondergrond, de inhoud, de tendens van dit gebed beseft ook daaruit weer iets van de samenbinding, de solidariteit waarin de gelovigen in en met en voor het volk waartoe ze behoren leven. Het gebed voor de overheid vooronderstelt die solidariteit, maakt die actueel en doet haar zo diep beleven, als maar mogelijk is.

Als de Joden in ballingschap zijn en een veracht slavenvolk zijn geworden zonder zelfstandigheid en vrijheid en zo wonen temidden van een door en door heidens volk, zegt God tot hen: Zoekt het goede voor de stad waarheen Ik u in ballingschap heb doen wegvoeren en bidt voor haar tot de HERE, want in haar vrede zal uw vrede gelegen zijn. (Jer. 29 : 7). Indien God dat van zijn kinderen vraagt met het oog op een volk en overheden, die hen verdrukken en minachten, met welk een kracht vraagt Hij dat dan van zijn volk ten opzichte van hun medeburgers, hun eigen stad, hun eigen volk, hun eigen regering.

C. V.

Jansen op de grote zegen van het sterke gestel van moeder Jansen en de gezondheid en flinkheid hunner kinderen. Altijd, als het huisbezoek was afgelopen en de broeder-baas-ouderling in zijn „Spijker” automobiel de dominee thuisbracht, vertelde hij deze, dat het toch zo'n voorecht was om met aardse goederen gezegend te zijn, omdat men dan, zoals hij, zo'n oppassend gezin kon helpen. Zo gauw de kinderen Jansen de bestemde leeftijd zouden hebben bereikt, mochten zij bij hem op de steenfabriek komen werken.

Dat laatste had hij ook aan vader Jansen gezegd tijdens 'n vertrouwelijk onderhoud. Jansen, zo had hij ongeveer gezegd, Jansen, voor het werk dat jij doet, kan ik ook 'n jongen nemen van 'n rijksdaalder per week. Maar ik ken mijn christenplicht tegenover jouw gezin. Jij hebt flinke jongens en meiden, dus die komen hier. Voor wat, hoort wat.

Vader Jansen, die opgevoed en grootgebracht was bij één, klassieke interpretatie van het Schriftwoord, dat een christenmens onderworpen moet zijn aan de machten die over hem gesteld zijn, had in onderworpenheid toegestemd.

En zo gebeurde het, dat in opeenvolgende jaren de vijf dochters benevens de drie zonen van het echtpaar Jansen, voor dag en dauw hun gang maakten naar de steenfabriek.

Naar het geviel, moesten zij daar op blote benen door de kleibubber lopen of in gezelschap van weinig kuise medewerkers stenen stapelen of keren.

Hetgeen de zusters Jansen daar op de steenfabriek hoorden en onwillens leerden was beslist niet gereformeerd.

Maar stel U gerust lezer, ondanks dat zijn zij goed terechtgekomen.

Helaas, dat laatste geldt niet voor de jongste van echtpaar Jansen: Klaas Jansen Jr, die in zijn levensavond de status van gepensionneerd wethouder zou bezitten.

Want deze Jansen Jr had over de hier geschetste loop der gebeurtenissen zijn eigen oordeel en gedachten.

Een oordeel en gedachte, die sterk afweek van die van vader Jansen, de broeder-baas-ouderling en de dominee.

En zo kwam het, dat Jansen Jr zijn functie van voorzitter der J.V. op G.G. eerst met ambitie, maar later met twijfel en onrust vervulde.

Het was gedurende die laatste periode, dat de broeder-baas-ouderling iets deed, dat Jansen Jr naar onze contreien deed verhuizen.

Toen deze Jansen Jr enkele jaren op de steenfabriek gewerkt had, was de baas aan het rekenen geslagen en tot de ontdekking gekomen, dat het gezin Jansen het respectabele week-inkomen genoot van tweeënveertig hollandse guldens. Teweten, tien gulden van vader Jansen en tweeëndertig gulden, zijnde het totaal loonbedrag van zijn steenverwerkende kinderen. Toen achtte hij de tijd gekomen om het loon van vader Jansen niet langer te berekenen op basis van broederlijke barmhartigheid, maar op basis van prestatie.

Dus moest vader Jansen vernemen, dat zijn loon van tien gulden, voortaan vijf gulden per week zou gaan bedragen.

Ook toen hield vader Jansen vast aan de klassieke interpretatie van het reeds eerder genoemde Schriftwoord.

Maar Jansen Jr heeft, des avonds thuis dit geval vernemende, bittere woorden gesproken aan het adres van de broeder-baas-ouderling. De volgende morgen is hij naar de baas gestapt en heeft zijn ontslag gevraagd. De baas, vragende naar de oorzaak van zijn vertrek, kreeg dingen te horen, die sinds het bestaan der fabriek, niet in het kantoor gesproken en gehoord waren. Op de vergadering van de kerkeraad, die bij geval diezelfde avond gehouden werd, heeft hij zich tegenover de predikant en de overige broeders beklagd over zoveel ondank en rode opstandigheid. Daarna werd, na ampel overleg, besloten Jansen Jr op ernstige wijze te vermanen en daar geen gras over te laten groeien. Dus kreeg Jansen Jr reeds de volgende avond bezoek van de predikant en een broeder ouderling. Dat vermaan had een averechtse uitwerking.

Jansen Jr bleef bij zijn besluit, zijn oordeel en zijn gedachten.

Hij vertrok en kwam bij mij op de afdeling. 'n Goed en sympathiek collega, maar met 'n hart vol wrok tegen de kerk.

Zo werd Klaas Jansen eerst sympathise-

rend mét, later lid van de S.D.A.P. Nog later raadslid en wethouder.

Maar voor het zover was, had hij driekwart van zijn vroegere J.V. naar onze contreien en naar de fabriek, waar ik werkte, gebracht. Het werk hier was beter, de behandeling menselijker, het loon ruim het driedubbele.

Dat dozijn aanvankelijk gereformeerde jongens ken ik hoofd voor hoofd. Eén, zegge één, bleef de kerk trouw, alle anderen werden geziene leden van de S.D.A.P.

Niet allen brachten het tot geacht en geëerd wethouder, maar de meesten brachten het wel tot bestuursfuncties in de partij.

De partij, en Jansen heeft dat vele malen uitgesproken, de partij trok profijt van de arbeid van de Gereformeerde J.V. Eveneens heeft hij vele malen, als socialist, uitgesproken, dat voor de toekomst van zijn partij, een organisatie als die van de jongelingsverenigingen, onmisbaar was.

Toen ik 'n andere werkkring kreeg, heb ik het persoonlijk contact met Jansen verloren. Maar wel las ik met belangstelling wat de krant schreef over zijn publieke, politieke werkzaamheden. En het verslag van zijn luisterrijke afscheid van het politieke leven riep bij mij de herinneringen wakker, die ik boven neerschreef.

Natuurlijk, veel van wat ik schreef is gefingeerd, maar de feiten niet.

Conservatisme is altijd een groot gevaar voor de kerk. Het heeft zeker zin elkaar daar aan te herinneren. Maar ook, beseffen de ouderen wel voldoende de belangrijke arbeid van onze gereformeerde jeugdverenigingen?

Het zijn deze twee dingen die bij mij boven kwamen toen ik de geschiedenis van wethouder Jansen weer eens overdacht.

Wethouder Jansen is met pensioen gegaan.

Wat op de receptie niet gezegd is en niet gezegd kon worden. heb ik hier verteld.

Jac. Wijnands.

BOEKBESPREKING

Dr J. W. Schulte Nordholt en
ds J. T. Wiersma

Het Onze Vader

Uitg. Het Wereldvenster, Baarn,
1961.

Het boekje dat ik hier voor u ga bespreken, bestaat uit twee delen.

Dr Schulte Nordholt zocht een aantal prenten bijeen, die de kern van elk der beden van het Onze Vader trachten te verbeelden en geeft op deze prenten commentaar, terwijl ds Wiersma een verklaring van het Onze Vader schreef. Van alle door ds Schulte Nordholt besproken werkjes (het zijn er vijftientig, hoofdzakelijk gravures) is een reproductie opgenomen.

Het is een genot naar dr Schulte Nordholt te luisteren bij zijn praatjes over deze plaatjes. Want — het zij voor wie het nog niet wist gezegd — vertellen kan hij. En zijn praatjes getuigen van een gedegen cultuurhistorische kennis. Al luisterend en kijkend verzeilt men in een wereld die totaal verschillend is van de onze en die ons toch ook weer zeer nabij is, omdat het Onze Vader niet slechts de wereld in geografische zin omspant, maar ook een trait d'union is tussen alle eeuwen na Christus. Het is uitermate vertroostend te merken, dat er ook in de tijd die wij gewoon zijn de donkere middeleeuwen te noemen, mensen zijn geweest die zich zeer intensief met dit deel van Gods Woord hebben beziggehouden en voor hun deel ook hebben getracht de betekenis ervan aan hun medemensen duidelijk te maken. Dat hun exegese een specifiek eigentijds karakter vertoont, ligt voor de hand. En het is al even begrijpelijk, dat wij die zoveel eeuwen later leven, gemakkelijk een aantal kritische vraagtekens bij deze exegese kunnen plaatsen. Maar dat alles neemt toch niet weg, dat het Onze Vader in het leven van deze mensen een kracht is geweest, scherper dan enig tweesnijdend scherp zwaard.

We zijn gauw geneigd dit over het hoofd te zien. Voor ons besef was het Onze Vader in die oude tijden niet veel meer dan een formule. En dat was ook werkelijk wel zo bij brede lagen van het volk. Dr Schulte Nordholt formuleert het scherp: „Het wordt een standaardgebed, een formulier, dat opge-

dreund kan worden, en als het eenmaal verbonden is met het Ave Maria en opgenomen in de Rozekrans, dan wordt het inderdaad een formule, een stuk gereedschap om de goddelijke gunst te verkrijgen”. Maar juist in de kringen waaruit de door dr Schulte Nordholt besproken prenten afkomstig zijn, zag men het gevaar daarvan. „Du selste dijn paternoster spreke met innicheit, so is beter een dan duset sonder innicheit”. En om de aandacht voor het Onze Vader te stimuleren gingen de graveurs en schilders het verklaren naar hun aard, terwijl dichters als van Maerlant en van Boendale het weer op hun wijze deden. Deze kunstenaars probeerden zo nog enigermate de leegte op te vullen, die was ontstaan doordat de priesters hun taak verwaarloosden. Het Woord van God kroop in deze dagen waar het niet gaan kon.

We moeten de betekenis daarvan niet onderschatten. Door de „boeken der leken” is in de middeleeuwen een groot deel van de Schrift bij het volk bekend gebleven. Daarin ligt ongetwijfeld hun grote positieve waarde. Anderzijds blijkt ook uit de door dr Schulte Nordholt besproken prenten, dat ze het Woord van God niet konden vervangen. De tekenstift bestrijkt een beperkter gebied dan het woord. Er zijn dingen die wel gezegd en geschreven, maar niet verbeeld kunnen worden. Wel heel sterk geldt dat van vele gedeelten uit Gods Woord. Ook het Onze Vader is nagenoeg niet uit te beelden. Wanneer men het toch wil doen, moet men op uitgebreide schaal zijn toevlucht nemen tot typologieën en allegorieën. Waarbij het gevaar natuurlijk niet denkbeeldig is, dat deze het Woord van God gaan overwoekeren. Vandaar dat de Heidelbergse Catechismus het gebruik van de boeken der leken in de kerken afwijst. In de kerken moet de levende verkondiging van Gods Woord centraal staan. Maar buiten de muren van het kerkgebouw kunnen de boeken der leken toch een belangrijke rol vervullen.

Hun kracht en zwakheid komen bij de door dr Schulte Nordholt verzamelde afbeeldingen duidelijk aan het licht. Ik kan er hier niet aan beginnen een en ander uitgebreid te specificeren en wijs daarom slechts op één aspect, waarbij de gebondenheid aan de middeleeuwse gedachtenwereld wel zeer sterk uitkomt: de uitbeelding van duivelen en daemones.

De Schrift licht ons op geen enkele wijze in omtrent de gedaante van de satan en zijn volgelingen. Bij het spreken over God, wordt o.a. melding gemaakt van zijn hand, zijn arm, zijn aangezicht. Mozes ziet de Here van achteren. In Daniël wordt de Here ons getekend als een Oude van dagen. Ook omtrent de gedaante van cherubs en andere engelen worden enkele notities gegeven. Dergelijke notities geven een tekenaar aanknopingspunten voor zijn verbeelding. Maar bij de satan ontbreken zulke aanknopingspunten.

Het meest voor de hand liggende symbool voor de satan is de slang en als zodanig wordt hij dan ook veelvuldig afgebeeld. Maar al spoedig is men daarmee niet meer tevreden. Soms krijgt de slang het bovenlichaam van een vrouw, in andere voorstellingen groeit hij uit tot een draak met een vervaarlijke staart en verschillende koppen. Allerlei heidense mythologische motieven doen hun intrede. Vleermuisvleugels, bokspoten, hoornen, een scherpe snavel, een lange gespleten tong waaruit gif druppelt, dat alles kan men tegenkomen. De satan en zijn trawanten worden steeds gedrochtelijker. Ze worden griezelfiguren, die de koude rillingen over de rug jagen en die in het donker van de nacht door de dromen van sensibele lieden spoken.

Het kan niet ontkend worden, dat gedrochtelijkheid en afzichtelijkheid in bepaalde vormen iets met de satan te maken kunnen hebben. Maar dat is niet meer dan een facet. En dan nog een facet dat de buitenkant betreft en doorgaans ook nog van zeer indirecte aard is. Het is een bedenkelijke accentsverschuiving, wanneer men in deze afzichtelijkheid-voor-het-oog de kern van het satanische gaat zoeken. Er blijft zo geen aandacht meer over voor een van de meest gevaarlijke openbaringsvormen van de satan, misschien wel de gevaarlijkste: die van een engel des lichts. Het is dan ook typerend, dat deze kant in het hier besproken boekje nergens naar voren komt.

Ik moet me beperken. Deze bespreking wordt al veel te lang. Het bovenstaande zal u

hopelijk duidelijk gemaakt hebben, dat dr Schulte Nordholt in dit werkje overvloedige stof tot meditatie biedt. Jammer dat enkele reproducties zo klein afgedrukt moesten worden, dat verschillende details ervan niet meer of nog slechts met de grootste moeite onderscheiden kunnen worden.

Over het tweede deel, de verklaring van het Onze Vader door ds J. T. Wiersma, zal ik kort zijn. Deze verklaring laat zich even prettig lezen als het eerste deel en bevat zeer veel goeds. Zo geeft ds Wiersma b.v. op p. 64/65 een welkome correctie op de suggestie, door dr Schulte Nordholt op p. 20 kritiekloos vermeld, dat God de Vader zou zijn van alle mensen zonder uitzondering. Daarentegen wordt bij de bespreking van de bede „Uw koninkrijk kome” teveel uit het oog verloren, dat dit koningschap reeds bezig is zich in de wereld te vestigen. Niet slechts tekenen ervan, maar dit koningschap zelf. Onjuist is ook de voorstelling als zouden de gelovigen hoegenaamd geen taak hebben t.a.v. de komst van Gods koninkrijk. Ook het doen van Gods wil, het wandelen op de smalle weg, wordt uit reactie tegen allerlei moralisme m.i. te eenzijdig gezien als een zich prijsgeven aan, een zich laten meedrijven op de stroom van Gods welbehagen. Op p. 95 blijkt, dat de auteur open staat voor Schriftkritiek. Hij karakteriseert daar 1 Kron. 21 : 1 als „een interessante theologische correctie” op 2 Sam. 24 : 1. Alsof in het Woord van God theologie bedreven zou worden!

Ik moet hier sluiten. Het zou niet moeilijk zijn over dit boekje een hele reeks artikelen te schrijven. Dat is wel het beste bewijs, dat het de moeite waard is het rustig te lezen en te bekijken.

M. R. v. d. Berg.

PERSSCHOUW

Geref. Bonders over de tucht in de Herv. Kerk

Uit „Trouw” knipten we een verslag van de rede die Ds J. van Sliedregt van Baarn op de Jaarvergadering van de Geref. Bond in de Herv. Kerk. Ds van Sliedregt sprak over de kerkelijke tucht in verband met de betekenis en functie van de belijdenis. Het verslag zegt daarover:

Tijdens het openbare gedeelte van de jaarvergadering van de gereformeerde bond in de hervormde kerk is de tucht aan de orde gekomen: in een zeer uitvoerig referaat van de Baarnse predikant J. van Sliedregt, die de kerkelijke tucht behandelde in verband met de betekenis en de functie van de belijdenis. In zijn inleidend woord merkte ds v. Sliedregt op dat men de afgelopen tien jaar in de hervormde kerk met betrekking tot de tucht niet veel verder is gekomen; zie de treurige afloop van de zaak-prof. Smits. Het getuigenis der synode blijft krachteloos, aldus de predikant, want in de gang van zaken weersprekt zij haar eigen getuigenis. Van wederkeer naar de belijdenis valt niet veel te bespeuren, ging hij voort, al mag anderzijds opgemerkt worden dat de roep om het geestelijk en kerkrechtelijk functioneren van de belijdenis sterker gaat klinken.

In zijn betoog, dat hij kracht bijzette met Schriftplaatsen en citaten van Calvijn, zeide ds v. Sliedregt o.a. dat de kerk in haar belijdenis, in gehoorzaamheid aan Gods Woord, de leerstukken des geloofs heeft vastgesteld; zó aanvankelijk, heeft de belijdenis gezag, omdat ze naar de rotsvaste overtuiging van de kerk, herhaling van de Heilige Schrift is. Zij is géén tweede kernbron der Waarheid, staat niet naast of boven het Woord, maar wel is de belijdenis een door de Heilige Schrift genormde norm.

Het gaat niet om de formuleringen — letterzetterij is verkeerd — maar om de inhoud. In de belijdenis zal inderdaad niet alles gezegd zijn: uitbouw is, onder leiding van de Heilige Geest, mogelijk in verband met nieuwe vragen, maar dan zal het nieuwe alleen toepassing van het oude kunnen zijn. De kerk toch spreekt in haar belijdenis de vastheid en bondigheid van Gods Woord uit, zegt daarin amen op de Waarheid Gods. Dáárom stelt de kerk de belijdenis als norm, omdat ze daarin Gods Woord belijdt.

Van wederkeer tot de belijdenis kan thans naar ds v. Sliedregt's mening niet worden gewaagd: de meerderheid in de kerk, zo lichte hij toe, gaat uit van een onbijbels openbaringsbegrip en wenst niet terug te keren tot een onvoorwaardelijk buigen voor de Heilige Schrift als Gods onfeilbaar Woord. Gevolg: het fundament der reformatie wordt ondergraven, de geestelijke en theologische verwarring waarin men valt wordt als normaal gewaardeerd en de kerk ziet men als speelveld voor theologische bezinning (c. f. prof. Van Ruler's nota over het

belijden der kerk). Nagenoeg alles wat van het oecumenische veld gepresenteerd wordt, is welkom.

Maar: er is het getuigenis der Heilige Schrift aangaande haar duidelijkheid en daarom is de belijdenis niet maar een uiting van het tasten naar de Waarheid in een bepaalde tijd. In haar belijdenis spreekt de kerk haar geloof in Gods onfeilbaar Woord uit.

Voor hen, die in de belijdenis herkennen het geloofsgetuigenis der kerk, moet helder zijn dat het functioneren der belijdenis niet is het knechten in formules, maar het gevangen-zijn in de religie der belijdenis, waarvan we weten dat zij de waarheid der Schriften vertolkt. Daarom: de strijd niet verleggen naar ondergeschikte punten (de hoofdzaken blijven natuurlijk indisputabel), oog hebben voor de concrete situatie der kerk, maat houden in de middelmatige zaken, niet het onderste uit de kan willen hebben, waarschuwd ds v. Sliedregt.

En: de eis van het kerkrechtelijk handhaven der belijdenis niet stellen zonder het besef van de noodzaak van het geestelijk functioneren ervan; daarbij moet men zelf onder de kritiek van de belijdenis door. Als de belijdenis ook niet geestelijk functioneert, is gezonde leertucht niet mogelijk.

Tenslotte legde ds v. Sliedregt in zijn rede (waaruit we hier enkele hoofdgedachten weergeven) nadruk op het vóórleven van de gereformeerde discipline. De belijdenis, zo zeide hij, wijst de grenzen aan waarbinnen de geestelijke en theologische bezinning zich afspeelt: dat moeten we duidelijk maken — en ons distantiëren van vrijblijvend gekritiseer van de belijdenis.

Er staat, aldus de spreker, een herderlijk schrijven te wachten over de leer der uitverkiezing, waarin o.a. artikel 16 der Nederlandse Geloofsbelijdenis afgewezen wordt. Aldus wordt, door zich vrij te gedragen tegenover de belijdenis der kerk, van haar inhoud steeds meer weggeknabbeld. Ds v. Sliedregt achtte het bedenkelijk, als gereformeerde belijders zich in dit bedrijf zouden laten inschakelen. Alleen de kerk, die uit de belijdenis leeft en er zich aan verbonden weet, oordeelt over de belijdenis.

In deze rede werden voortreffelijke dingen gezegd. Maar altijd weer komt in ons die martelende vraag: hoe (als we deze dingen lezen) kan men het toch voor God en Christus verantwoorden, dat in de kerk waartoe men behoort, Jezus Christus zo gehoord wordt en dat men met hen die dat doen in één kerkgemeenschap verbonden blijft, en meent in één kerkeraad, classis en synode met deze loochenaars van de genade Gods in Christus samen te kunnen bouwen aan Gods huis.

Het komt (2)

In de Kamper Courant stond het volgende bericht:

De kerkeraad van de Geref. Kerk van Hattem heeft, blijkens een bericht in Trouw, een verklaring afgelegd, waarin deze kerkeraad uitsprekt dat hij de tuchtmaatregelen jegens de vrijgemaakt-gereformeerden, die „zich om des gewetens wil niet conformeren (konden) aan de toenmaals gedane uitspraken van de gereformeerde synode”, niet verantwoord acht. De destijds genomen tuchtmaatregelen „mèt hun tot op heden tastbare consequenties, kan en wil de kerkeraad niet langer voor zijn verantwoording nemen”. Dit houdt in dat de kerkeraad van Hattem „allen die op bovengenoemde grond, door tuchtmaatregelen getroffen zijn, vanaf heden wil erkennen als broeders en zusters in volle rechten en als ambtsdragers van de Kerk van Jezus Christus. De kerkeraad zal dit, in de kerkelijke weg, op de meerdere vergaderingen betuigen en zo mogelijk hun adhesie zoeken”.

De kerkeraad van Hattem constateert verder dat, „nu blijkt dat de „vervangingsformule” in de kerken kon worden weggenomen zonder daarvoor iets anders in de plaats te stellen, er in het verleden, hoewel met de beste bedoelingen en te goeder trouw toch te veel en daardoor te eng gebonden is”. Verder erkent de kerkeraad dat in de jaren van het „conflict”, de tucht meermalen op onpastorale wijze is gehanteerd.

Over de herziene kerkerode en de „oecumenische geest” in de Gereformeerde Kerken, waartegen de vrijgemaakten bezwaren hebben, zegt de Hattemse verklaring, dat dit punten zijn waarover een open gesprek op grond van Schrift en belijdenis, moet worden gevoerd: „Hierbij zullen wij elkanders gebed en inzicht, en de leiding van de H. Geest ten zeerste nodig hebben”.

Pas schreef ik: het wordt al meer beseft dat de schorsingsbesluiten niet langer te handhaven zijn, omdat de grondslag er onder weggevallen is.

Steeds meerderen gaan dit zien. Ook in Hattem is men zo ver. Het spreekte vanzelf dat zij die op de bekering van de synodale kerken en kerkelijke instanties hebben aangedrongen blij en dankbaar zijn over wat in Hattem is geschied. Het is immers een gehoor geven aan hun oproep en een verhooring van hun gebed.

Hoe behouden wij onze jeugd?

Over deze vraag schreef Ds Telder in het kerkblad van Breda het volgende:

Onze opgroeiende kinderen worden groot in een heel andere wereld, dan waarin de ouderen onder ons hun jeugd hebben doorgebracht. De roeping om als kinderen des lichts een leven te leiden dat het Evangelie van Christus waardig is, is er voor onze jongens en meisjes zeker niet gemakkelijker op geworden.

Soms komen we de bezorgde vraag van ouderen tegen: Hoe zullen we toch onze jeugd behouden? In dat geval moge ons antwoord zijn: Door als ouders zelf te leven uit het geloof, in de vreze des HEREN. Door eenvoudig in praktijk te brengen, wat Mozes de kerk van de oude dag heeft voorgehouden: Het Verbond en de woorden van de HERE uw kinderen inscherpen, en daarvan te spreken als gij in uw huis zit, en als gij op de weg gaat, en als gij nederligt en als gij opstaat.

De afval van de jeugd vindt zijn grondoorzaak in de gezinnen. Als daar het geloof een vormendienst is geworden; als daar de echte Godsvrucht is geweken; als daar niets meer is overgebleven van een ootmoedig leven en wandelen met God; als het Verbond en de woorden van de HERE niet meer in de harten van de ouders leven — wat zal er dan van de kinderen in de tegenwoordige wereld met haar moderne zeden en gewoonten terecht komen? Hoe zal men de jongens en meisjes, de opgroeiende jeugd, nog door allerlei andere middelen en acties en organisaties willen behouden?

Ons gebed voor de jeugd van de kerk zij dan ook in deze tijd van verwarring en verwildering, van verleiding en verzoeking, dat onze almachtige en barmhartige God en Vader onze kinderen door zijn heilige Geest altijd wil regeren.... opdat ze christelijk en godvruchtig worden opgevoed.

En behouden wij dan onze jeugd?

Neen, maar zo belijft het de Zoon van God haar te bewaren en te beschermen door zijn Geest en Woord in de enigheid van het ware geloof, te weten allen, die tot het eeuwige leven verordineerd zijn.

Het is niet normaal, dat kinderen van het Verbond van de dienst des HEREN afwijken en hun God en Vader de rug toekeren. Normaal is het, dat kinderen van ouders, die de HERE in oprechtheid vrezen, ook in de wegen des HEREN leren wandelen.

Dit woord moesten alle ouders van kinderen elke week één keer overlezen.

Je zou, denkend aan een paar woorden van Paulus, kunnen zeggen: de kinderen moeten Christus in het leven van hun ouders kunnen ruiken, ze moeten uit het leven van hun ouders de naam van Christus kunnen lezen.

Roomse activiteiten

Onlangs wees ik in ons blad op de geweldige expansie van het rooms-katholicisme in ons land. Ik las in een van de dagbladen staan voor niet-roomse bejaarden.

In Franeker is men op het ogenblik bezig met de bouw van een nieuwe r.k.-kerk, die in de plaats komt van de oude, die is afgebroken. In de wijk Oost in Leeuwarden verrijst ook een nieuwe r.k. kerk. In Witmarsum wordt een nieuw bejaardencentrum van de Zusters van Liefde van Schijndel gebouwd, dat ook open zal staan voor niet-roomse bejaarden.

In Harlingen is dezer dagen een nieuw r.k. rusthuis geopend, dat ook voor bejaarden van andere gezindten openstaat. In Oosterwierum werd een nieuwe r.k. kleuterschool geopend. Het is de enige kleuterschool in het dorp, dat een r.k. parochie heeft. De school zal worden geleid door een r.k. zuster, maar zij is bedoeld voor het gehele dorp.

Tenslotte zal er een nieuwe r.k. ulo-school worden gebouwd in Joure voor de parochies van Joure, Heerenveen en Sint Nicolaasga. De congregatie van de Fraters van Tilburg zal de leiding van deze school op zich nemen. Met deze nieuwe stichting komt er voor het eerst een vestiging van rooms-katholieke fraters in Friesland. De Fraters van Tilburg vormen met hun duizend leden de grootste r.k. onderwijscongregatie in Nederland. Zij hebben enkele scholen in het zuiden moeten opgeven om deze nieuwe taak in Friesland, die grote financiële offers vraagt, op zich te kunnen nemen.

De bisschop van Groningen, mgr P. A. Nierman, zal op 26 mei een rooms-katholieke kerk openen in Midsland op het eiland Terschelling. Dit is de eerste r.k. kerk op het eiland. De bouw is nodig geworden door de elk jaar groter wordende stroom badgasten.

En onderwijl vallen van het z.g. Protestantisme links steeds groter massa's af en staan zij die de rechtsen worden genoemd vreemd of zelfs vijandig tegenover elkaar. Schilder vroeg eens: moeten die tegenover elkaar blijven staan tot de zweep van de Anti-christ ze naar elkaar toedrijft?

C. V.

KERKNIEUWS

Aangenomen naar Drogeham: D. Noort, E. A. Borgerstr. 44, Katwijk; naar **Heemse**: J. G. Meijer te Pernis en Hoogvliet; te **Brampton** (Can. Ref. Church) Ont., Canada: J. F. Heij te Drachten.

Conflict-Katwijk. De P.S. van Zd.-Holland van 8 mei gaf als haar oordeel weer dat de broeders te Katwijk ieder voor hun deel behoren te komen tot erkenning van hun ambtelijke nalatigheden en de overschrijding van hun ambtelijke bevoegdheden;

en sprak uit:

- I. dat de classis Gouda-Leiden-Woerden op 11 maart 1961 **ten onrechte** heeft besloten uit te spreken:
 1. dat de brs P. de Vries, M. Schoneveld, T. Huisman en A. G. de Jager zijn aan te merken als de wettige kerkeraad te Katwijk;
 2. dat de brs Ds C. J. Breen, J. I. Hollebrands en J. van Egmond zich bij de vier hiervoor genoemde brs behoren te voegen teneinde samen in hun ambt te dienen de opbouw van de Kerk van onze Here Jezus Christus te Katwijk;
- II. dat zij geen gevolg geeft aan de verzoeken uit te spreken dat de brs ds C. J. Breen c.s. de wettige kerkeraad te Katwijk vormen, met hetgeen daaruit zou voortvloeien;
- III. dat zij op grond van art. 30 K.O. geen gevolg geeft aan de overige verzoeken in de appèlschriften;
- IV. dat het de roeping van alle betrokkenen is te jagen naar het herstel van de broederlijke eenheid onder de opwekking dat zij om des HEEREN wil in de weg van recht en liefde hun roeping naar Rom. 15 : 7 betrachten.

Apeldoorn. Uitgaande van de kerkeraad van de Gereformeerde kerk van Apeldoorn zullen gedurende de periode 9 juli tot en met 13 augustus diensten worden gehouden ten behoeve van de vakantiegangers te Beekbergen en omgeving. Deze diensten worden gehouden in het verenigingslokaal van de Ned. Herv. kerk te Beekbergen, gelegen aan het Hogepad, en vangen aan om 2.30 uur n.m. Eventuele inlichtingen zullen gaarne worden verstrekt door de scriba, Daendelsweg 6 te Apeldoorn, tel. 06706—16845.

Theologische Hogeschool. Geslaagd voor het kandidaatsexamen de heer O. Doornbos, 35 D, Jutrijp (Fr.)

Centrale Diaconale Conferentie. Op woensdag 28 juni zal D.V. de 69ste Diaconale Conferentie worden gehouden. En wel in de Congressaal van de Twentsche Schouwburg, ingang Langestr. 45 te Enschede. De referent is Ds M. J. C. Blok te Utrecht. Hij zal spreken over **Diaconie en Gemeenschap.** Toegang tot de conferentie hebben alle leden der Geref. Kerken. Speciaal de diakenen worden opgewekt deze conferentie te bezoeken. Predikanten, Ouderlingen, leden van Verenigingen voor Zusterhulp enz. zijn ook van harte welkom.

Adressen. Drachten: diakonie K. Meijer, Tolgeralaan 29 A, Drachten; zendingsscriba K. de Boer, Stationsweg 90, Drachten; **Winsum-Oberbum:** R. O. de Vries, Hunzeweg 71, Garnwerd, post Ezinge; **Trebeek:** J. van Sloten, Zonnestraat 76, Trebeek (L.)

OUERLINGEN CONFERENTIE IN DE PROVINCIE UTRECHT

De ouderlingenconferenties — van regerende en lerende ouderlingen — in het ressort van de particuliere synode van Utrecht zijn weer nieuw leven ingeblazen.

Op woensdag 24 mei 1961 vond na lange tijd een conferentie plaats in de consistoriekamer van de Zuidsingelkerk, welke op verzoek van de P.S. werd voorgezeten door Ds K. Deddens te Amersfoort.

Een commissie tot regeling van deze jaarlijkse conferenties, waar ook afgetreden en emeriti-ambtsdragers welkom zijn, werd gekozen en bestaat uit Ds M. J. C. Blok, Utrecht, Ds K. Deddens, Amersfoort, W. Griffioen, Hilversum en H. C. Smit, Utrecht.

Na het openingswoord van Ds Deddens leverde Ds J. A. Vink te Amersfoort een referaat getiteld „Hoe zien wij de gemeente in onze ambtelijke bediening?” In een boeiend betoog beklemtoonde de spreker dat het hier de bediening geldt van volwassen kinderen Gods, die daartoe verkoren zijn door de Here zelf. Deze verkiezing is onze grote troost. De gemeente is Zijn werk en verkiezing. Zij staat tot de Here in Verbondsgemeenschap en heeft de relatie met de satan verbroken. Christus heeft door Zijn offerande deze gemeenschap hersteld. Dit is het uitgangspunt bij elk huisbezoek. De gemeente bestaat uit volwassen zonen zoals Paulus tegenover de Galaten zo duidelijk zegt. De kleine kinderen in de gemeente moeten opgevoed worden tot die volwassenheid.

De Here geeft ons geen oudtestamentische leefregels meer; de gemeente is immers volwassen. De Here doet een beroep op ons hart, vraagt

onze liefde, onze dank. Dit is het appèl in preek en huisbezoek.

Op dit referaat volgde een zeer uitvoerige discussie, waarin vele vragen ook uit de praktijk van het ouderlingschap werden gesteld, die voldoende stof voor nieuwe referaten leverden.

Na dankgebed van Ds J. A. Vink sloot de voorzitter deze zeer geslaagde conferentie.

NAAR EEN EIGEN TEHUIS....

via Curaçao,

vanwaar een mooi-gekleurde postwissel werd ontvangen met een niet minder mooi-klinkend bedrag erop: f 100,—. Afzender? De bijbelstudiekring. Deze verre vrienden hebben ons zeer verblijd. Wij hebben goede burenen die dit nog niet deden.

via een bondsdag

in de Dierentuin te 's-Gravenhage. Nee, het was daar geen landdag van allerlei bekende en onbekende dieren. Wie er vergaderden? Moeders, vrouwen, leden van de vrouwenverenigingen uit het gehele land. Naar wij hoorden was het een mooie en fijne dag. Er was zoveel vreugde dat men anderen ervan liet meedelen. De voor het tehuis gehouden collecte bracht op f 477,70.

via de spot

van de Gereformeerde Studentenvereniging te Rotterdam. Tijdens het gehouden lustrumfeest heeft men een aantal spotprenten verkocht en de opbrengst ervan bestemd voor het te bouwen tehuis.

met

f 410,— uit een nalatenschap; f 76,40 van de vrouwen- en mannenvereniging te Urk, waarbij de vrouwen in offervaardigheid verre de meerdere waren van de mannen; de geboorte van Jouke en al die andere zoons en dochters, die met hun geboorte ons verrasten met een gift; f 35,66 als opbrengst van een tijdens een huwelijksfeest gehouden collecte.

op 28 juni a.s.

U weet het reeds: dan wordt in Enschede de Centrale Diaconale Conferentie gehouden. Men kan ook zeggen: de dag van de niet-officiële jaarvergadering der Stichting. In ieder geval is het de dag waarop de diakenen en de Stichting elkaar ontmoeten. De diakenen kennen ons streven: op 28 juni willen wij de eerste f 100.000,— aan bijdragen uit de kerken volmaken. Vandaag zijn we er nog rond f 20.000,— vandaan. Er resten nog vijf weken. Zullen we het halen?

Nu we het toch over de kerken hebben, denken we o.a. aan die van Friesland. Wat daarmee aan de hand is? Tot voor enkele weken waren er van de Friese kerken nog vrijwel geen bijdragen ontvangen. Hierin is nu verandering gekomen. Wij zijn hiervoor dankbaar en vertrouwen dat de anderen spoedig zullen volgen.

Verantwoording tot en met 23 mei 1961:

Ontvangen van kerken	f 79.186,48
particulieren	„ 12.442,62
	f 91.629,10

Bijdragen op postrekening nr. 52325 t.n.v. Stichting Gereformeerde Kinderbescherming te Utrecht.

GENERALE SYNODE

Van de 6e synodeweek

Dinsdag 23 mei is de zesde „synodeweek” aangevangen. 's Avonds kwam de synode voor het eerst in voltallige openbare zitting bijeen. Aan de orde kwam een rapport met een concept-voorstel van commissie I betreffende verzoeken om revisie van uitspraken van de synode van Bunschoten-Spakenburg, gedaan inzake tuchthandelingen, welke indertijd door de Soembanese kerk van Kanangar, de classis Kanangar en de synode van Melolo zijn verricht en gehandhaafd tegen een Soembanese ambtsdrager.

De commissie constateerde o.m. dat „deze tuchthandelingen niet in de weg van appèl aan een synode van de Nederlandse Geref. Kerken konden worden voorgelegd” en „ook niet als zodanig voorgelegd zijn”. Voorts moest de commissie constateren, dat de kerkeraad van Gouda verzoekt „opnieuw” een beoordeling van de scheuring van in de kerken op Oost-Soemba te geven. Opnieuw — omdat de gen. synode van Bunschoten-Spakenburg, hoewel van oordeel dat deze interne zaken van buitenlandse kerken, die hier niet in de ordelijke weg op een meerdere vergadering konden komen, en ook niet gebracht zijn, (namelijk in de ordelijke weg van appèl) toch uitspraken heeft gedaan inzake deze tuchthandeling, welke tuchthandeling de scheuring op Oost-Soemba tot gevolg heeft gehad.

De commissie sloot zich aan bij hetgeen de gen. synode van Kampen, 1951, met betrekking tot deze kerken op Oost-Soemba heeft uitgeproken namelijk, dat deze kerken op Oost-Soemba „zelfstandige en mondig kerken van de Here Jezus Christus” zijn, „geplant door de zendingsarbeid van de Geref. Kerken in Nederland”, en voorts dat wij deze kerken als zus-

terkerken erkennen. Op grond van deze overweging vooral, dat deze kerken te beschouwen zijn als vrije en mondig zusterkerken in het buitenland, was de commissie van oordeel dat een behandeling en beoordeling van de bovengenoemde tuchthandelingen op een synode van de Nederlandse kerken niet dient plaats te hebben.

De discussie bij dit voorstel bewoog zich vooral om twee centrale punten. Ten eerste om de kerkelijke vergaderingen om interne aangelegenheden van buitenlandse vrije en mondig kerken te behandelen en te beoordelen. Over deze vraag bestond verschil van mening. Het antwoord van de commissie inzake deze vraag was beslist afwijzend!

De tweede centrale vraag, die in de discussie met kracht naar voren werd gebracht, was de vraag naar de competentie van onze gen. synode om de handelingen van de zendende kerk van Zwolle met betrekking tot de kerken op Oost-Soemba te beoordelen; met andere woorden de vraag naar de „aanspreekbaarheid” van de kerk van Zwolle vanwege de gen. synode in betrekking tot Zwolle's „beleid” inzake haar zendingsarbeid op Oost-Soemba, en haar beleid inzake het contact met de zusterkerken op Oost-Soemba. Deze vraag werd in de discussie, voetstoots door sommige sprekers en als ware het vanzelfsprekend, in bevestigende zin beantwoord.

Het voorstel van de commissie hield zich met deze laatste vraag helemaal niet bezig, liet deze vraag welbewust buiten de discussie omdat het in de in behandeling zijnde revisie-verzoeken niet om deze vraag ging. Een vraag die beter bij een brief van de kerk van Zwolle zelf, ter sprake kan worden gebracht, naar de mening van uw verslaggever. Overigens een vraag, die naar we hopen ter synode met de nodige zelfbeperking behandeld worden en waarbij de uitspraken van de gen. synode van Kampen, 1951, inzake de vrijheid der plaatselijke kerken om de zendingsarbeid in vrijheid ter hand te nemen, niet uit het oog verloren dienen te worden. Een vraag waarbij ook danig zal moeten worden opgepast, dat de gen. synode niet gaat optreden als de grote Broer, die de last-veroorzakende „kleine broer — plaatselijke kerk — eens even op het matje zal roepen om orde op zaken te stellen, zo van boven af in de trant der onder ons veel verguisde „synodo-cratie”. Dit gevaar van een soort synodo-cratie ligt, naar de mening van uw verslaggever, hier dichtbij, dichterbij dan sommige sprekers ter synode meenden.

De zaak bleek nog niet erg rijk in de synode. Vandaar dat de commissie vroeg het concept-voorstel terug te mogen nemen voor later.

Comité-generaal

Dit is de naam die gegeven wordt aan die zittingen van de synode die niet openbaar zijn. In deze week zijn na de bovengenoemde zaak, voortdurend appèlzaken aan de orde geweest over tuchthandelingen, waarbij personen en kerken betrokken zijn, welke zaken uiteraard niet in openbaarheid behandeld kunnen en mogen worden.

Benoeming deputaten-curatoren Theol. Hogeschool

De volgende deputaten-curatoren werden benoemd in het openbaar:

Voor **Groningen**: primus: Ds D. v. Dijk; secundus: ds P. K. Keizer;

Voor **Friesland**: primus: ds J. Hettinga; secundus: ds T. H. Meedendorp;

Voor **Drenthe**: primus: ds J. v. Bruggen; secundus ds J. ten Hove;

Voor **Overijssel-Gelderland**: primus: ds D. Vreugdenhil; secundus: ds I. de Wolff;

Voor **Utrecht**: primus: ds H. Veltmann; secundus: ds J. A. Vink;

Voor **Noord-Holland**: primus: ds J. Meester; secundus: ds C. P. Plooy;

Voor **Zuid-Holland**: primus: ds F. de Vries; secundus: ds W. de Graaff;

Voor **Zeeland, Nd. Brabant, Limburg**: primus: ds W. Vreugdenhil; secundus: ds A. I. Krijtenburg. J. M.

De jaarvergadering van de Persvereniging is in verband met het samenvallen van de vergadering van „Contact” een week eerder gesteld.

Wordt nu gehouden op 17 juni a.s. te Utrecht.

Voor ons zal spreken de heer D. W. L. Milo over het onderwerp:

„Christelijke persvrijheid”.

Abonnementen s.v.p. bij vooruitbetaling door storting op giroreken. 233117 t.n.v. Drukkerij Steenberg, Zeist, met vermelding voor „Opbouw”.

Abonnementprijs: f 5.- p. halfj. - f 10.- p. j. Studentenabonnement f 6.- per jaar. Losse nummers 25 cent. Buitenland: f 6.25 per halfjaar - f 12.50 per jaar.